

UNIVERZA V LJUBLJANI
FAKULTETA ZA DRUŽBENE VEDE

Nikolina Bilavčič

Determinante volilnega vedenja skozi čas na primeru volitev v Državni zbor

Diplomsko delo

Ljubljana, 2012

UNIVERZA V LJUBLJANI
FAKULTETA ZA DRUŽBENE VEDE

Nikolina Bilavčič

Mentorica:izr. prof. dr. Simona Kustec Lipicer

Determinante volilnega vedenja skozi čas na primeru volitev v Državni zbor

Diplomsko delo

Ljubljana, 2012

Zahvala

Hvala vsem motivatorjem:
predvsem mentorici izr. prof. dr. Simoni Kustec Lipicer in ostalim profesorjem, ki so me
kakorkoli navdušili nad politološkim raziskovanjem.

Determinante volilnega vedenja skozi čas na primeru volitev v Državni zbor

Volitve dandanes dojemamo kot najpomembnejši izraz volje državljanov in nujen predpogoj za oblikovanje predstavniškega telesa in organov državne ter lokalne uprave. Pri tem je za demokratično delovanje zaželeno čim višja volilna udeležba volilnih upravičencev, saj je ta kot oblika participacije gonilo družbe. V razvitih demokracijah se vedno pogosteje pojavljajo volilne študije, ki preučujejo posledica česa so rezultati oziroma zakaj so ali niso ljudje glasovali (tako kot so). Diplomsko delo je longitudinalna analiza determinant volilnega vedenja in volilnih izbir. Zanimalo nas je s katerimi značilnostmi posameznikov lahko pojasnimo (ne)udeležbo in volilno izbiro na parlamentarnih volitvah med leti 1992–2008. Na podlagi teoretičnih izhodišč smo predpostavili, da imajo demografski mikro dejavniki (spol, starost, izobrazba, razredna pripadnost, tip okolja in materialni položaj) manjšo moč pri pojasnjevanju volilne izbire v primerjavi s posameznikovo zaznavo razmer v družbi (zaupanje v politične institucije in zadovoljstvo z delovanjem demokracije). Osrednji vir podatkov so raziskave Slovensko javno mnenje. S pomočjo korelacijskih matrik in koeficientov povezanosti pa smo ugotovili, da se večina demografskih dejavnikov izkaže za manj pomembne pri pojasnjevanju volilne izbire. Zaupanje v politične institucije pa nakazuje izbiro strank iz vrst koalicije.

Ključne besede: volitve, volilno vedenje, volilne študije, demografske spremenljivke, zaupanje v politične institucije.

The determinants of electoral behavior in case of election in National Parliament in Slovenia through time

The elections are nowadays comprehended as the up most important expression of citizen's will and an essential prerequisite for forming a representative body and agencies of government and local administrations. For a democratic outcome of the process, the highest poll of voters must be achieved, since this is a motive power of society. In high developed democracies more and more electoral studies are made, which study the results and reasons for certain choices of elections.

This diploma is a longitudinal analysis of determinants of electoral behaviour and choices. We were determined to find out which characteristics could explain the (non-)participation and the electoral choices in parliamentary elections between years 1992–2008. Based on theoretical grounds we presupposed that the demographic micro factors (sex, age, education, status, environment) have less power in explaining the electoral choice in comparison with individual's perception of the situation in society (trust in political institutions, satisfaction with democracy). The main source of information were the data sets Slovensko javno mnenje (Slovene Public Opinion Survey). With help of correlative registers and linking coefficients we determined that most demographic factors are less important in explaining electoral choices. The trust in political institutions suggests a choice in coalition parties.

Key words: election, electoral behaviour, electoral studies, demographic variables, trust in political institutions.

KAZALO

1 UVOD	7
2 TEORETIČNO IZHODIŠČE.....	9
2.1 Volitve, funkcije volitev in vrste volitev	9
2.2 Politične stranke – stranke lovače in upad strankarske identifikacije	9
2.3 Volilno telo	10
2.4 Teorije volilnega vedenja	11
2.4.1 Socialnostrukturalna šola ali družbeno determiniran pristop.....	12
2.4.2 Michiganska oziroma socio-psihološka šola.....	12
2.4.3 Teorija tematskega glasovanja oz. stališčno pogojeno volilno vedenje	13
2.4.4 Naklonjenost kandidatu.....	13
2.4.5 Teorija racionalnega vedenja oz. ekonomska teorija	13
2.5 Delitev dejavnikov volilnega vedenja	14
2.6 Zaupanje v politične institucije in volilno vedenje.....	15
3 METODOLOŠKO IZHODIŠČE	16
3.1 Raziskovalni problem	16
3.2 Namen in cilji	18
3.3 Hipoteze in model povezanosti spremenljivk.....	18
3.4 Opis pridobljenih podatkov, metode in tehnike.....	20
4 OPERACIONALIZACIJA PODATKOV.....	20
5 ANALIZA IN INTERPRETACIJA REZULTATOV.....	21
5.1 Analiza volilne izbire.....	21
5.1.1 Analiza gibanja podpore strankam skozi čas na parlamentarnih volitvah	21
5.1.2 Primerjava uradnih rezultatov volitev z rezultati volilne izbire v SJM	23
5.2 Analiza korelacij z neodvisnimi spremenljivkami	24
5.2.1 Volilna izbira glede na spol	24
5.2.2 Volilna izbira glede na starost.....	25
5.2.3 Volilna izbira glede na izobrazbo	26

5.2.4 Volilna izbira glede na tip okolja.....	27
5.2.5 Volilna izbira glede na zaupanje v institucije	27
6 SKLEP.....	30
7 LITERATURA.....	32
PRILOGA A: Klasifikacija dejavnikov po različnih avtorjih	36
PRILOGA B: Volilna izbira glede na zaupanje v vlado	37
PRILOGA C: Volilna izbira glede na zaupanje v politične stranke	38
PRILOGA Č: Korelacijske matrike	39

1 UVOD

Volitve postajajo čedalje bolj preučevan fenomen tako v družboslovnih kot humanističnih znanostih. Preučujejo se v različnih vedah: iz vidika sociologije, ekonomije, psihologije, prava, in ne nazadnje tudi in predvsem, iz vidika politologije. V vsaki izmed ved lahko ločimo med več zornimi koti. Politološki vidiki zajemajo zorne kote volilnih sistemov, volilnih kampanj, volilnega vedenja, volilnih izbir in volilnih rezultatov.

Posamezniki najpogosteje volitve povežejo z volilno kampanjo, politologi pa z demokracijo, katere zdravje je vidno v volilni udeležbi posamezne države (Franklin 2002, 148). Volilna udeležba je torej kot oblika participacije gonilo demokracije, saj vsakih nekaj let večje število ljudi odloča o izbiri predstavnika/-ov določene državne institucije. Za zdravje demokratičnih sistemov je med drugim pomembno težiti k višji stopnji volilne udeležbe kot obliki politične participacije, ki ne odraža bistvenih razlik v strukturi glede na individualne značilnosti posameznikov, saj je demokratična oblast tista, ki izhaja iz večine prebivalstva oziroma ko večina prebivalstva sodeluje pri oblikovanju državne organizacije in vpliva na njeno delovanje. Glede na to, da se beleži vedno nižja volilna udeležba, ni dovolj le longitudinalno spremljanje volilne udeležbe, ampak tudi iskanje vzrokov nihanja.

Najbolj zanimiva vprašanja o volitvah pa se ne ukvarjajo s tem, kako so se kandidati promovirali in kdo je zmagal, ampak zakaj so ali niso ljudje glasovali (tako kot so), oziroma posledice česa so rezultati. Gre za zahtevno vprašanje, na katero različni raziskovalci odgovarjajo že od štiridesetih let prejšnjega stoletja, in ga je za nadaljnje proučevanje pomembno zelo jasno razčleniti. Vprašanje zakaj so ali niso ljudje glasovali spada v področje volilne participacije, medtem ko vprašanje zakaj so ali niso ljudje glasovali tako kot so, pa v področje volilne izbire. Skupaj ju lahko strnemo pod vprašanje posledica česa so volilni rezultati in se znajdemo na zelo širokem interdisciplinarnem področju, ki nas lahko poveže z geografijo, ekonomijo, psihologijo, zgodovino in še mnogimi drugimi znanstvenimi vedami.

Diplomsko delo se osredotoča na vprašanje skupnih značilnosti posameznikov, ki volijo, in ali se te razlikujejo glede na posameznikovo volilno izbiro kandidata/-ov. Pri tem predpostavljamo, da ljudje izoblikujejo volilno izbiro glede na to, kaj se jim zdi, oziroma je, najboljša izbira za njih, zato se osredotočamo na individualne značilnosti posameznikov in na njihova stališča, saj se ljudje razlikujemo glede na preference predvsem zaradi individualnih

značilnosti in razlik v okolju, ki nas v določeni meri determinira. Volilna izbira torej izhaja iz posameznika samega, ki s svojimi značilnostmi živi v določenem času in prostoru. Tako kot ima posameznik možnost sooblikovati okolje, v katerem živi, pa hote ali nehote to skozi čas vpliva tudi nanj. Slednje je razlog, da je diplomsko delo longitudinalna analiza determinant volilnega vedenja in volilnih izbir skozi daljše časovno obdobje. Osredotoča se na mikro raven determinant, ki izvirajo iz posameznika (predvsem: demografske spremenljivke in zaznava razmer v družbi) in zanemarja makro vplive, ki jih predvsem institucionalisti iščejo v volilni zakonodaji, strukturi političnega tekmovanja, volilni sorazmernosti in številu strank, strukturi parlamentarnih teles, dolžnosti glasovanja na volitvah in drugo (Brezovšek 2004, 40). Cilj pa je ugotoviti, katere spremenljivke bolj in katere manj vplivajo na posameznikovo volilno participacijo in njegovo volilno izbiro, s pomočjo korelacijskih matrik.

Ideja za diplomsko delo je nastala na podlagi zaznave o nastanku in porastu novega tipa strank, ki so se začele pojavljati po drugi svetovni vojni in jih Otto Kirchheimer poimenuje kot stranke *lovače* (catch all parties), za katere je značilno zmanjšanje ideološkega poudarka v programu in to, da so pripravljene storiti vse za zmago na volitvah, celo izbirati prilagojene teme s ciljem, da najbolj razširijo krog svojih potencialnih volivcev (Kirchheimer v Della Porta 2003, 141). Ta tip stranke prispeva k slabitvi strankarske identifikacije, torej slabitev povezanosti med volivci in strankami, kar privede do povečanja volilne nestabilnosti in nihajočega glasovanja (Brezovšek 2004, 39). Ob tem so v ZDA prepoznali novonastalo skupino volivcev, to so t.i. neodvisni volivci (ang. independent voters), ki se ne identificirajo za dlje časa z določeno stranko in ne glasuje na podlagi politične ideologije ali strankarske opredelitve (Keith in drugi 1992, 60; Dye in drugi 1992, 121). Pomemben pa je še pojav volilne abstinence, ki jo lahko označimo kot upadanje volilne udeležbe (Della Porta 2003, 144), za preučevanje katere Ferfila (2003, 137) navaja tri pristope: 1) institucionalni, 2) osebno-kulturni in 3) organizacijski. Ob vsem tem sem se spraševala, če je mogoče izpostaviti skupne značilnosti posameznikov in skupin, ki služijo, oziroma bi lahko služile, kot tarče stranki lovači; ali so neodvisni volivci značilni, kaj imajo skupnega v Sloveniji in kaj imajo skupnega posamezniki, ki so podvrženi volilni abstinenci ter kako se slednje odraža skozi daljše časovno obdobje.

Diplomsko delo v teoretičnem izhodišču, ki sledi v nadaljevanju, iz relevantne politološke literature opredeljuje osnovne pojme in teorije na podlagi katerih v metodolškem izhodišču izpeljem oporo empiričnemu delu in nazadnje prikažem in interpretiram rezultate.

2 TEORETIČNO IZHODIŠČE

2.1 Volitve, funkcije volitev in vrste volitev

Volitve dandanes dojemamo kot najpomembnejši izraz volje državljanov in nujen predpogoj za oblikovanje državnih organov kot tudi predstavniškega telesa in organov lokalne samouprave (Grad 2000, 28–30) ter predstavniško telo na nadnacionalni ravni – članstvo v Evropskem parlamentu. Volitve zagotavljajo državljanom možnost vpliva na politične procese, so izražanje javnega interesa (Brezovšek 2004, 36) in z njimi volivci neposredno vplivajo na sestavo parlamenta s pooblastitvijo izvoljenih predstavnikov za odločitve o najpomembnejših zadevah. Lahko bi rekli, da se volitve označujejo kot »center političnega prostora in demokracija v praksi, ker so osrednji politični dogodek, pri katerem se stranke bojujejo za oblast« (Grad 2000, 29). Heywood (1997, 213–4) izpostavi naslednje funkcije volitev: a) rekrutacija politikov, b) oblikovanje vlade, c) zagotavljanje predstavništva, č) vpliv na politike (policy), d) poučevanje volivcev, e) graditev legitimnosti in f) krepitev elit.

Vsaka država določi svoj volilni sistem, s katerimi poskuša oblikovati določeno predstavništvo. V Sloveniji poznamo več različnih volitev: predsedniške volitve, državnozbornske volitve, volitve v Evropski parlament in lokalne volitve. Ker pa je Slovenija parlamentarna demokracija s proporcionalnim volilnim sistemom imajo v Sloveniji največji pomen parlamentarne ali državnozbornske volitve.

2.2 Politične stranke – stranke lovače in upad strankarske identifikacije

Politične stranke so v Zakonu o političnih strankah (Ur. list 2005) opredeljene kot »združenje državljanek in državljanov, ki uresničujejo svoje politične cilje, sprejete v programu stranke, z demokratičnim oblikovanjem politične volje državljanek in državljanov in s predlaganjem kandidatk oziroma kandidatov na volitvah v Državni zbor, za predsednico oziroma predsednika republike ter v organe lokalnih skupnosti«.

Bibič (1997, 133–5; Fink-Hafner 2001, 18) kot najpomembnejše funkcije političnih strank izpostavlja naslednje: a) funkcija v volilnem procesu (sodelovanje pri oblikovanju volilnih sistemov), b) rekrutacija in selekcija političnih in drugih elit, c) programska in socializacijska funkcija in č) funkcija oblikovanja in izvrševanja vladne oblasti in nadzora nad njo. Slednja funkcija je za politične stranke najbolj privlačna, saj je poglobitni cilj političnih strank, ki nastopijo na volitvah ta, da na njih zmagajo, kar je odvisno od volje volivcev. Otto Kirchheimer je v svojem prispevku *The Transformation of the Western European Party*

Systems, ki je bil izdan leta 1966, zaznal nov tip stranke, ki se je začela pojavljati po drugi svetovni vojni in jo poimenoval stranka lovača («catch-all party»). Zanj je značilno (Kirchheimer v Della Porta 2003, 141):

- a) zmanjšanje ideološkega poudarka v programu in delovanju,
- b) zmanjšanje pomena posamičnega člana stranke,
- c) manjši poudarek na sklicevanju na poseben družbeni razred ali na konfesionalno skupino, namesto tega pa nabiranje volivcev med prebivalstvom nasploh in
- č) zagotavljanje dostopa različnih interesnih skupin.

Stranke lovače nastanejo kot posledica družbenih in kulturnih sprememb, ki so povzročile slabitev občutka razredne pripadnosti in verskih prepričanj, najznačilnejše zanje pa je osredotočanje le na glasove in volilno tekmo ter izbiranje prilagojene teme, da čim bolj razširijo krog svojih potencialnih volivcev (Della Porta 2003, 141–2; Krašovec 2000, 9).

Najpomembnejša volilna težnja v novejšem času je slabitev strankarske identifikacije, kar pomeni slabitev povezanosti med volivci in strankami ter družbenimi skupinami in strankami. Razlogi za to slabitev so naslednji: 1) kriza vladanja (neuspešnost oblasti), 2) zmanjšana sposobnost družbenih cepitev pri oblikovanju volilne izbire, 3) stranke so dobile bolj univerzalen značaj, 4) povečal se je vpliv televizije, 5) pozornost je usmerjena na politike in ne na stranke. Vse to je torej prispevalo k povečanju volilne nestabilnosti in nihajočega glasovanja volilnega telesa (Brezovšek 2004, 39).

2.3 Volilno telo

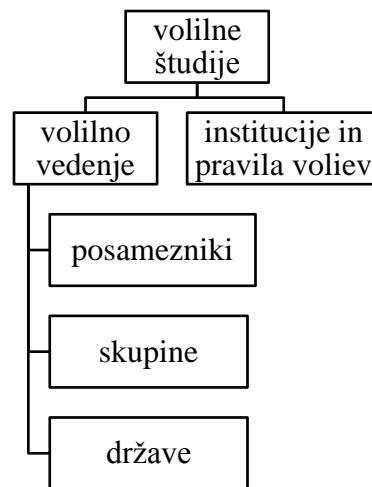
Pod pojmom volilno telo razumemo najširšo možno množico ljudi v določeni (nacionalni) skupnosti, ki je vpisana v volilni register in ima pravico odločati na volitvah. Volilno telo torej odloča kateremu kandidatu bo zaupana pomembna funkcija. Zgoraj omenjeno nihajoče glasovanje volilnega telesa je posledica krčenja zvestega volilnega telesa, ki je bilo vezano na dolgotrajno strankarsko identifikacijo, kar privede do naraščanja neodvisnih volivcev, za katere ni več samoumevno, da bodo volili za isto stranko. Cartocci (v Della Porta 2003, 143) loči med mnenjskim volilnim telesom, ki glasuje na podlagi naklonjenosti programom posamezne politične stranke, in menjalnim volilnim telesom, za katerega je značilno, da volivci svoj glas zamenjujejo za usluge. Brezovšek (2004, 36) poudarja, da ne obstaja enotno volilno telo, ampak le »zbir volivcev s partikularnimi interesi«. Z množičnimi mediji tako postaja vedno bolj pomembna politična propaganda med volilno kampanjo, ki poskuša

zadovoljiti omenjene partikularne interese za namene maksimizacije volilnega uspeha. Po Brezovšku (2004, 39) je volilna izbira vedno manj odvisna od strankarske pripadnosti, posledično pa na pomenu pridobivajo konkretni rezultati in sposobnosti kandidatov za vladanje. Volivci tudi vedno več glasujejo retrospektivno, kar pomeni, da »reagirajo na dosedanjo vladno uspešnost« (Brezovšek 2004, 39). Volilno telo torej postaja vedno bolj zapleteno, razčlenjeno in slabitev strankarske identifikacije je razlog, da na volivce vedno bolj vplivajo drugi, bolj kompleksni dejavniki.

2.4 Teorije volilnega vedenja

Študije, ki se ukvarjajo z volitvami imenujemo volilne študije, te pa bi lahko razdelili v dve večji skupini (po Krašovec 2007, 17): a) volilne študije, ki proučujejo in pojasnjujejo volilno vedenje volivcev in dejavnikov, ki vplivajo na volilno vedenje posameznikov, skupin posameznikov ali celotnih držav, in b) volilne študije, ki proučujejo institucije in pravila volitev.

Slika 2.1: Delitev volilnih študij glede na preučevanje.

V diplomskem delu se osredotočamo na volilne študije, ki pojasnjujejo volilno vedenje posameznikov. Zanimajo nas dejavniki, ki vplivajo na volilno vedenje. Pod volilno vedenje opredelimo volilne izide v širšem smislu, ki odražajo politične opredelitve volilnega telesa, predstavljene v obliki števila glasov ali deležev glasov za stranke (Kropivnik 1993, 938–9). Teorije in šole volilnega vedenja, predstavljene v nadaljevanju, se pričnejo oblikovati v poznih štiridesetih letih prejšnjega stoletja. Evans (2004, 19–42) kot glavne šole, ki se ukvarjajo z volilnim vedenjem izpostavlja: a) družbeno determiniran pristop, b) michigansko

šolo, c) teorijo tematskega glasovanja, d) naklonjenosti kandidatu in e) teorijo racionalne izbire.

2.4.1 Socialnostrukturna šola ali družbeno determiniran pristop

Zgodovina akademskih raziskav o determinantah volilnega vedenja, se začne okrog leta 1940 na univerzi Columbia v krogu raziskovalcev (Lazarsfeld, Berelson in Gaudet), ki svoje ugotovitve leta 1944 strnejo v delu *The People's Choice: How the Voter Makes Up His Mind in a Presidential Campaign* (Evan 2004, 36; Bartels 2008, 239). Kolumbijska šola na podlagi raziskovalnih projektov pod vodstvom Lazarsfelda ugotavlja, da je »glasovanje individualna drža pod močnim vplivom pravil in vrednot, ki prevladujejo v različnih družbenih skupinah« (Lazarsfeld v Della Porta 2003, 142). Politična socializacija v družini je izrazitega pomena, saj je ugotovil, da otroci v 77 odstotkih volijo isto stranko kot njihovi starši. Ta šola temelji na predpostavki, da »človek razmišlja tako, kot družbeno biva«, saj družbene značilnosti opredeljujejo politične preference. Volilne odločitve determinirajo predvsem družbenoekonomski položaj, verska in etnična pripadnost ter prebivališče (Lazarsfeld v Della Porta 2003, 142). Kasneje jo razširijo še na socializacijske dejavnike in zaznajo tudi pomen interesa družbenega razreda, saj ta določa njegovo identiteto. Zaradi različnih identitet pa se družbeni razredi poistovetijo s političnimi strankami, ki uporabljajo skupine za pridobitev podpore in tekmovanje z drugimi družbenimi skupinami in političnimi strankami za ekonomske, družbene in kulturne vire (Evans 2004, 43). Na podlagi te teorije poskušajo raziskati tudi volilno vedenje v Veliki Britaniji, kjer ugotovijo, da so pomembnejši dejavniki starost, spol, vera in religija kot pa družbeni razred (Denver in Hands 1992, 6–7). To že nakaže naslednjo teorijo volilnega vedenja.

2.4.2 Michiganska oziroma socio-psihološka šola

Pomembna predstavnika michiganske šole sta Kahn in Campbell, ki ugotovita, da družbene značilnosti ne morejo razložiti volilnih odločitev posameznikov in da so bolj pomembni psihološki dejavniki, za katere velja, da so neposredno povezani s političnimi odločitvami. Gre torej za povezavo teorije determinističnega pristopa s psihološkimi dejavniki, ki pomembno vplivajo na politično identifikacijo. Za slednjo se smatra, da je psihološko stanje, ki posamezniku predstavlja okvir, skozi katerega gleda na politiko in pri tem oblikuje politična stališča (Denver in Hands 1992, 7). Michiganska šola se zaveda ostalih kratkoročnih vplivov na volivce kot so: trenutno politično stanje, ekonomsko stanje, značilnosti voditelja stranke in kandidatov in volilna kampanja, a je strankarska identifikacija kot dolgoročen dejavnik pomembnejša. Ta teorija se najbolj zaveda vpliva volilne kampanje in s tem

množičnih medijev ter družbeno in politično interakcijo med volivci in ostalimi pomembnimi elementi modernih volitev (Crutice 2000, 5).

2.4.3 Teorija tematskega glasovanja oz. stališčno pogojeno volilno vedenje

Teorijo t.i. tematskega glasovanja (issue voting) oziroma s stališčem pogojeno volilno vedenje, slednje pojasnjuje preko posameznikovega stališča do določene tematike in ideologijo, oziroma prepričanje politične stranke ali kandidata. Je posledica novih pogledov na politiko in generacijskih sprememb, ki povzročijo zmanjšanje strankarske identifikacije. Volivci se zato odločajo na podlagi stališč, ki jih imajo stranke do posameznih vprašanj (Della Porta 2003, 143). Pomembno je torej kako stranka oblikuje svoja stališča, vendar pa morajo biti izpolnjeni štiri pogoji: 1) da se volivec zaveda tem, ki se ga tičejo, 2) ima do njih ima nek odnos ali mnenje, 3) se zaveda, da imajo druge stranke različen pogled in 4) prepozna in voli stranko, katere politika mu je najbližja (Butler in Stokes v Denver 1989, 72–3).

2.4.4 Naklonjenost kandidatu

Kropivnik in Zatler (2002, 154–5) ugotavljata, da celotna zgodovina pojasnjevanja volilnega vedenja nakazuje na vedno večjo kompleksnost in neobvladljivost volilnih odločitev, saj upada pojasnjevalna moč prej prevladujočih pristopov (teorija identifikacije ali razredno pogojena volilna izbira), in se osredotočata na preučevanja vloge voditeljev strank kot medijsko izpostavljenih političnih figur. Pri tem ugotavljata, da je tudi voditelj stranke pomemben dejavnik volilnega vedenja in da so volivci bolj naklonjeni politikom kot strankam.

Za volilno vedenje naj bi bila pomembna tudi naklonjenost kandidatu, ki zajema karakteristike kandidata, kot so: njegova zunanost, nastop in njegovo opredeljevanje do različnih političnih vprašanj. Posameznik lahko, namreč, s svojim nastopom, vrlinami in osebnostjo med volilno kampanjo prepriča volivce (Pečjak 195, 193).

2.4.5 Teorija racionalnega vedenja oz. ekonomska teorija

Zanimanje za raziskovanje motivov volilnega vedenja se je povečalo s predpostavko o racionalnem izboru, ki posameznika dojema kot zavestnega določevalca in razvrščevalca svojih interesov glede na svoje koristi. Teorija racionalne izbire, katere predstavnik je Downs, posameznika torej dojema kot racionalno bitje z jasnimi cilji, kot poglavitno determinanto pa poudarja osebno korist posameznika, na podlagi katere se posameznik odloča o izboru in voli tisto stranko, ki mu predstavlja za najmanj stroškov največ koristi (Evans 2004, 69–70). Predpostavlja se, da volivec zna presojati stranke in izbrati tisto, ki mu najbolj ustreza glede

na želje. Pri tem ima prednostne zahteve, za stranko pa glasuje le, če meni, da se je stanje, v času, ko je bila stranka na oblasti, izboljšalo. Zato vladne stranke v času gospodarskega razvoja po navadi izgubljajo (Pappi v Della Porta 2003, 144).

2.5 Delitev dejavnikov volilnega vedenja

Značilno je, da se narava volilne izbire spreminja glede na volivce, državo in čas volitev (Brezovšek 2004, 39). Kar velja v eni državi določeno leto, ne velja nujno v drugi, saj so prostor, čas, zgodovinske izkušnje in kontekst različni, tako imajo tudi dejavniki različno pojasnjevalno moč. Kot lahko razberemo iz zgoraj navedenih teorij volilnega vedenja, obstaja veliko dejavnikov, ki vplivajo na volilne odločitve posameznikov in so med seboj močno povezani, kar onemogoča ločevanje neposrednih vplivov od posrednih oziroma navideznih od dejanskih (Kropivnik 1993, 943). Delimo jih lahko glede na več vidikov oziroma klasifikacij.

Najpogostejša je delitev na (Brezovšek 2004, 41):

- a) makro dejavnike, ki jih lahko razčlenimo glede na :
 1. pravni vidik (obveznost glasovanja, registracijska zakonodaja, volilne formule),
 2. strankarski sistem (število strank, tekmovalnost, stopnja polarizacije, proporcionalnost),
 3. značilnosti strank in podpora zanje ter segmentacijo,
 4. naravo političnega sistema (konsezualni, večinski, politična nestabilnost) in
 5. ekonomski razlogi (kriza, blagostanje) (Brezovšek 2004, 41).
- b) mikro dejavnike, ki izvirajo iz posameznika (socialno ekonomski status, stališča, vrednote, motivacija, zanimanje).

Avtorje volilnih študij o volilnem vedenju bi lahko razvrsti na tiste, ki se osredotočajo na top down konceptualno perspektivo (makro dejavniki) in tiste, ki se osredotočajo na bottom up konceptualno perspektivo (mikro dejavniki). Slednji gledajo na volilno vedenje in volilne izbire iz vidika posameznika.

Drugi avtorji trdijo, da je boljša klasifikacija dejavnikov na kratkoročne in dolgoročne značilnosti volilnih in političnih procesov v posamezni skupnosti (Niemi 2008, 169). Med dolgoročne dejavnike štejemo informacije in predvidevanja, ki so volivcu dostopna že pred volilno kampanjo, kot na primer identifikacija volivcev s političnimi strankami, demografske značilnosti volivcev in posameznikova ocena preteklega dela kandidatov (Box-Steffensmeier

in Kimball 1999, 1). Kratkoročni vplivi pa se nanašajo na posamezne volitve in so bolj značilni za obdobje volilne kampanje. Glavni kratkoročni vpliv se izraža v stanju gospodarstva, točneje v povezanosti med priljubljenostjo oblasti (mikro doživljanje posameznika ocenjeno v času pred volitvam, v času volilne kampanje) in makro gospodarskimi kazalci (nezaposlenost, inflacija in podobno). Optimizem glede posameznikovega materialnega stanja (feel-good factor) se tu zdi posebej pomemben (Brezovšek 2004, 36). Kratkoročni vpliv na volilno glasovanje ima tudi osebnost in imidž strankarskih voditeljev, prav tako pa množični mediji, ki imajo lahko tudi dolgoročni vpliv (kot strukturalni, strankarski, lastniški odraz) (Brezovšek 2004, 36).

Pečjak (1995, 180–197) dejavnike volilnega vedenja razvršča bolj specifično, v štiri skupine:

- a) *sistemske* (omejevanje volilne pravice, trajanje volilne kampanje),
- b) *societalne* (verska, narodnostna, regionalna in razredna pripadnost, poklic, bivališče, spol in starost),
- c) *osebnostne* (vpliv osebnosti kandidatov na volitvah) in
- č) *propagandne dejavnike* (učinki volilne kampanje).

Po Pečjakovem mnenju (1995, 5) imajo največjo pojasnjevalno moč izmed navedenih skupin *societalni* (družbenostrukturalni) dejavniki, ki naj bi pojasnevali okoli 80 % volilnih odločitev. Sam Pečjak (1995) pa se zaveda, da je v novih demokracijah, kjer so prehodi volivcev med strankami pogostejši, ta odstotek manjši in da so družbene spremembe v zadnjih tridesetih letih najbrž povzročile upad vpliva societalnih dejavnikov, saj so se tradicionalne vezi med družbenimi skupinami in političnimi strankami so skrhale. Upadel je tudi dejavnik vpliva religije kot posledica procesa sekularizacije, ki ločuje cerkev od države in jo oddaljuje od neposrednega vplivanja na volivce. Modernizacija (pojav TV) pa je zmanjšala tudi vpliv regije na volilno izbiro.

2.6 Zaupanje v politične institucije in volilno vedenje

Legitimnost reprezentativne demokracije je odvisna od posameznikovega političnega odnosa do institucij in politikov (Camoses, 2003, 1), zato se s političnim zaupanjem ukvarjajo mnogi: David Easton (1975), Rose in Mishler (1998), Pipa Norris (1999), Hans-Dieter Klingemann (1999), Russell J. Dalton (2004) in drugi. Kaase in Newton (1999, 25) pravita, da zaupanje v politične institucije (predvsem vlado) vključuje pomen državljanove identifikacije z demokratično vlado in njegovo čustveno navezanostjo nanjo (Kaase in Newton 1999, 25). Camoes (2003) tako kot Hetherington (1998, 791) ugotavlja, da zaupanje v vlado vpliva na

prihodnje volilno obnašanje, vendar je ta korelacija močnejša v večinskem kot večstrankarskem sistemu. Zaupanje v institucije nam služi kot indikator kratkoročnega vpliva, saj nam kaže mikro doživljanje posameznika oziroma priljubljenostjo oblasti (Brezovšek 2004, 36).

3 METODOLOŠKO IZHODIŠČE

3.1 Raziskovalni problem

Pri pregledu do sedaj opravljenih raziskav na področju volilnega vedenja in volilne izbire lahko ločimo med klasičnimi pristopi raziskovanja, ki se osredotočajo na dolgoročne dejavnike vpliva na volilno izbiro (Denver in Hands 1992, Evans 2004), predvsem pa na identifikacijo s stranko in razredno pogojeno volilno izbiro. Na drugi strani pa se nekatere, predvsem novejšje teorije zavedajo določenih družbenih sprememb v zadnjih letih, ki so predvsem posledica modernizacije. Zaradi teh sprememb je prišlo do upadanja identifikacije volilnega telesa s političnimi strankami in zmanjšanja dolgoročnih dejavnikov, predvsem razredno pogojene volilne izbire. Slednje tudi pomeni, da se vse več volivcev odloča med volilno kampanjo (Denver in Hands 1992, Miller in Shanks 1996, Crutice 2002, Franklin 1984). Denver (1989) ugotavlja, da pri tem pridobivajo velik vpliv mediji, preko katerih pridejo sporočila do velikega števila volivcev.

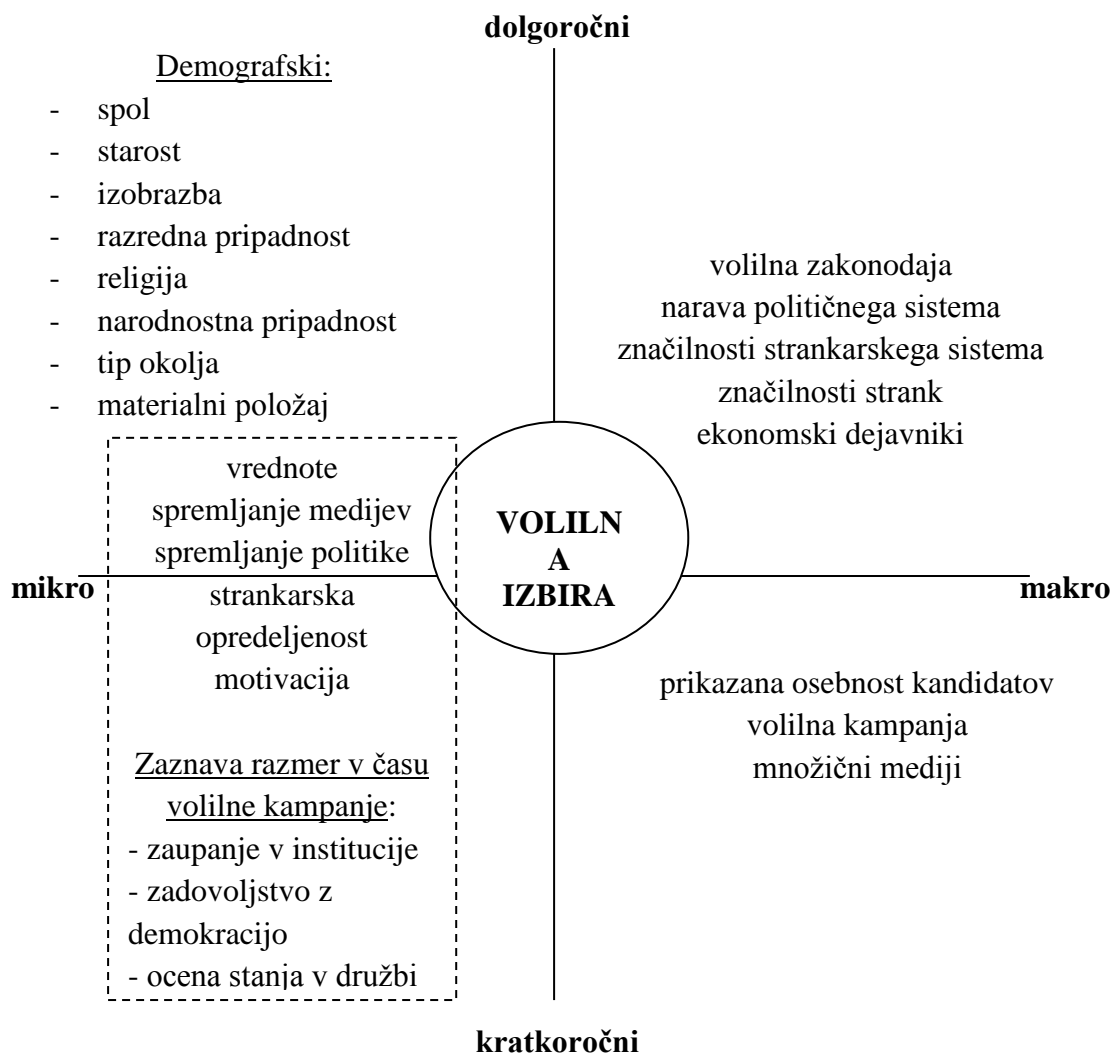
Iz teoretičnega izhodišča je jasno, da volilna izbira izhaja iz posameznika samega, ki s svojimi značilnostmi živi v določenem času in prostoru. Na slednje lahko posameznik v večji ali manjši meri vpliva in sooblikuje čas in prostor v katerem živi; bolj značilno pa je, da čas in prostor vplivata na posameznika. Gre za preplet dejavnikov, ki vplivajo tudi drug na drugega ali pa drug preko drugega. Vprašanje je, kateremu izmed dejavnikov lahko pripišemo največjo pojasnjevalno moč in kateri so tisti, katerih pojasnjevalne moči lahko pri preučevanju zanemarimo. V preučevani literaturi je veliko klasifikacij pojasnjevalnih dejavnikov, sama sem iz teorije aplicirala naslednjo klasifikacijo modela dejavnikov volilne izbire, ki je predstavljena na sliki 3.1. Slednja klasifikacija se ne osredotoča le na posamezne pojasnjevalne dejavnike, ampak poskuša zajeti vse. Sestavljena je iz dveh dimenzij:

1. mikro – makro in
2. kratkoročno – dolgoročno.

Tovrstna klasifikacija ne zanemara tudi morebitnih pojasnjevalnih dejavnikov kot so: vrednote, spremljanje medijev, spremljanje politike, strankarska opredeljenost in motivacija

ter zanimanje za politične vsebine. Zgoraj naštetu ne moremo preprosto ovrednotiti kot kratkoročni ali dolgoročni vpliv. Zato so ti dejavniki postavljeni v okvir izmed dolgoročnih in kratkoročnih mikro dejavnikov. Enaka mera pozornosti je potrebna tudi pri posameznikovi zaznavi razmer v družbi. To lahko preučujemo v času volilne kampanje in neodvisno od te. Glede na definicijo, da se kratkoročni vplivi nanašajo na posamezne volitve in so bolj značilni za obdobje volilne kampanje, moramo upoštevati čas izražene zaznave razmer v družbi. V kolikor je ta izražena v času uradne volilne kampanje lahko ta dejavnik nesporno štejemo med kratkoročne mikro dejavnike. Glede na to, da se podatki v raziskavi SJM ne pridobivajo (le) med volilno kampanjo, pa se bomo v nadaljevanju osredotočili na delitev na demografske dejavnike in dejavnike zaznave razmer v družbi.

Slika 3.1: Klasifikacija dejavnikov volilne izbire med dolgoročno-kratkorčno in mikro-makro.

Vir: Lastna analiza sekundarnih virov – literature.

3.2 Namen in cilji

Namen diplomskega dela je na podlagi predstavljenih teorij oz. pristopov volilnega vedenja izbrati relevantne determinante in jih vključiti v raziskavo ter ugotoviti, ali se spreminja pojasnjevalna moč volilnih dejavnikov skozi čas. Poudarek je tako na (morebitnih) spremembah korelacij med dejavniki in volilnim vedenjem ter volilnimi izbirami skozi čas na primeru Slovenije, vse od prvih volitev samostojne Republike Slovenije v Državni zbor, pa do leta 2008. Osredotočamo se torej na raven posameznikov in ugotavljamo, ali lahko udeležbo na volitvah skozi celotno obdobje pojasnjujemo z istimi dejavniki ali pa prihaja do tega, da eni dejavniki skozi čas pridobivajo na pomenu, drugi pa izgubljajo.

Cilj diplomskega dela je tako s pomočjo kazalnikov (odgovorov na anketna vprašanja iz raziskave Slovensko javno mnenje v različnih časovnih točkah) ugotoviti, katere spremenljivke bolj in katere manj vplivajo na posameznikovo volilno izbiro. Zanima nas torej raven posameznikov, zato bomo osredotočeni predvsem na mikro raven determinant. Osredotočili se bomo predvsem na razliko v pojasnjevalni moči med demografskimi dejavniki (spol, starost, izobrazba, razredna pripadnost, religija, narodnostna pripadnost, tip okolja) in med posameznikovo zaznavo razmer v družbi (zaupanje v institucije, zadovoljstvo z demokracijo in ocena stanja v družbi). V pojasnjevalnem modelu sem predvidela še vmesno sfero: kazalnik vrednotne usmerjenosti posameznikov, spremljanja medijev, spremljanja politike, morebitne strankarske opredeljenosti in motivacije. Za te dejavnike menim, da je jih ne moremo preprosto klasificirati med dolgoročne ali kratkoročne dejavnike, jih je pa potrebno upoštevati med mikro faktorje vpliva. Vendar se zaradi omejitve obsega diplomskega dela odpovedujemo preučevanju teh.

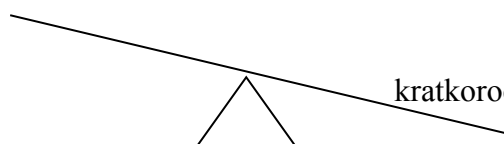
3.3 Hipoteze in model povezanosti spremenljivk

Za lažje doseganje zastavljenega cilja, sem si postavila naslednjo predpostavko:

Generalna hipoteza: Med dolgoročnimi mikro dejavniki imajo demografski dejavniki (spol, starost, izobrazba, razredna pripadnost, religija, narodnostna pripadnost, tip okolja in materialni položaj) manjšo pojasnjevalno moč kot zaupanje v politične institucije.

Slika 3.2: Hipotetično tehtanje pojasnjevalne moči.

dolgoročni mikro dejavniki

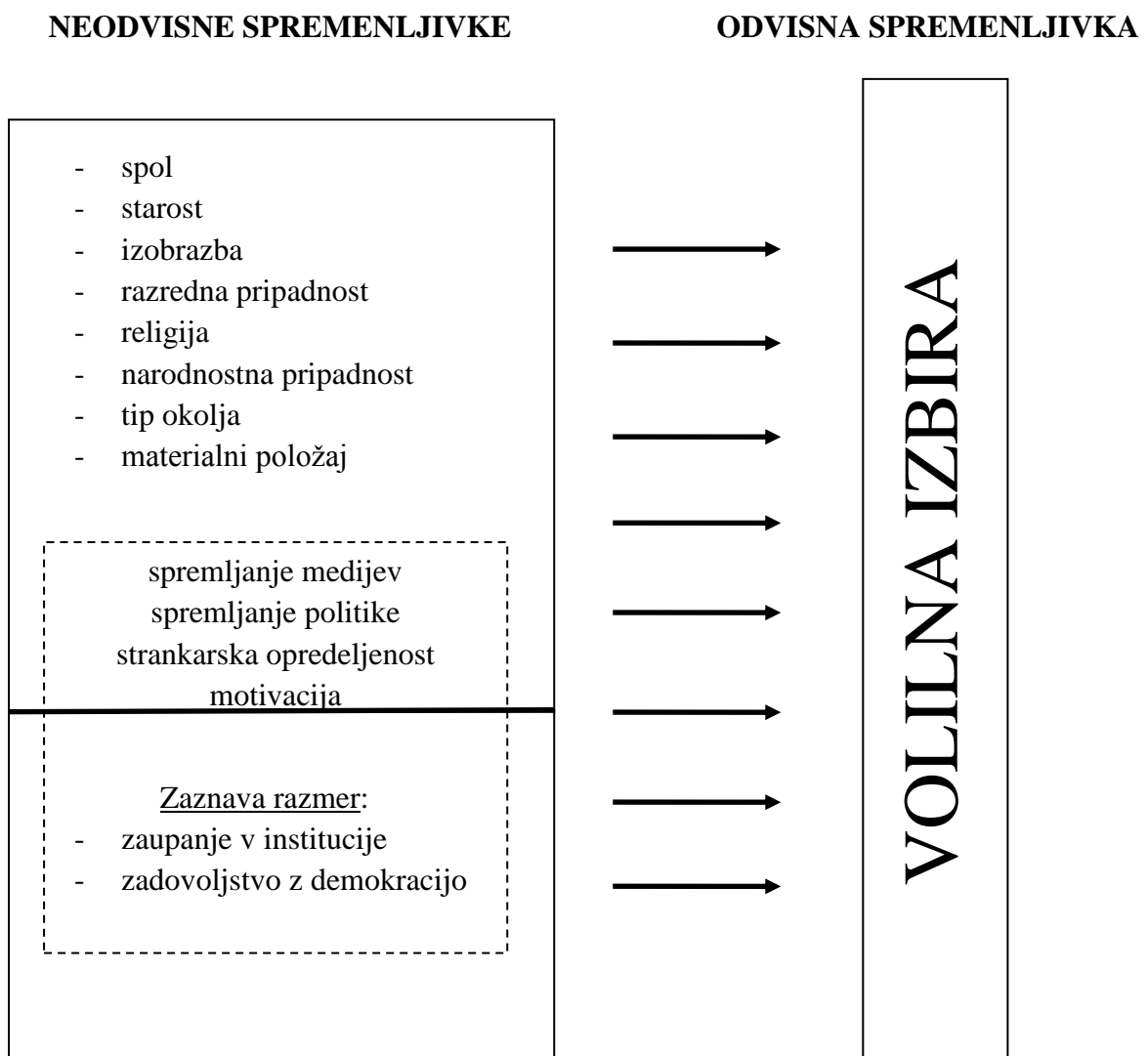
kratkoročni makro dejavniki

Konkretnije predpostavljam naslednje:

H₁: Demografski dejavniki (spol, starost, izobrazba, razredna pripadnost, religija, narodnostna pripadnost, tip okolja in materialni položaj) imajo pri pojasnjevanju volilnega vedenja majhno moč: trenda ki bi se iz leta v leto ponavljali ni opaziti.

H₂: Zaupanje v politične institucije vsako leto vpliva na volilno vedenje tako, da tisti, ki v večji meri zaupajo v politične institucije, bolj verjetno volijo stranke, ki so v obdobju anketiranja tvori koalicijo.

Slika 3.3: Model povezanosti med spremenljivkami.

3.4 Opis pridobljenih podatkov, metode in tehnike

Za raziskavo so bili uporabljeni sekundarni podatki iz raziskav Slovensko javno mnenje (SJM 1992/1, SJM 1996/1, SJM 2000/1, SJM 2004/1, SJM 2008/1) v volilnih letih v državni zbor, ki so dostopni na Arhivu družboslovnih podatkov. Vse uporabljene raziskave so bile izvedene na območju Republike Slovenije. Enota raziskave je posameznik, populacija pa vsi posamezniki, starejši od 15 let, ki živijo v zasebnih gospodinjstvih, ne glede na njihovo narodnost, državljanstvo, jezik ali pravni status v Republiki Sloveniji. Izključene so bile osebe, ki ne živijo na svojem stalnem naslovu. Vzorec je bil slučajen reprezentativen: vsaka raziskava zajema okrog 2000 prebivalcev, realiziran vzorec pa nad 1000 prebivalcev posamezne raziskave (Toš in drugi 1992, 1996, 2000, 2004 in 2008).

Povezanost neodvisnih spremenljivk z odvisno spremenljivko bom preverila z analizo kontingenčnih tabel, saj so druge korelacije neustrezne, ker je odvisna spremenljivka nominalna.

Prvi del diplomskega dela temelji na analizi relevantne literature in virov s področja volitev in volilnega vedenja. Šlo je predvsem za analizo primarnih virov (dokumentov in zakonov), analizo in interpretacijo sekundarnih virov (literatura s področja volilnega vedenja in interpretacija le te v lasten model povezanosti spremenljivk). V drugem delu pa je prisotna sekundarna analiza podatkov Slovenskega javnega mnenja in longitudinalni prikaz rezultatov.

4 OPERACIONALIZACIJA PODATKOV

V prilogi se nahaja tabela, ki nam kaže katera vprašanja iz posameznih raziskav Slovenskega javnega mnenja so bila izbrana kot indikatorji za spremenljivke po posameznih letih.

Vse spremenljivke smo poskušali rekodirati tako, da so si kar najbolj primerljive, pri tem pa smo se srečevali z naslednjimi težavami:

- Odstotki so si med leti zelo različni kar gre pripisati različnim načinom postavljanja vprašanja. Npr: v letu 1992 je bilo postavljeno vprašanje: »Zamislite si, da bi bile volitve naslednji teden. Za katero stranko oz. za kandidata katere stranke bi volili?«, v letu 2008 pa: »Če bi bile jutri volitve v Državni zbor, ali bi volili, ali ne bi volili?«, kjer so vsakega anketiranca vprašali katero stranko bi volil šele z naslednjim vprašanjem, če je na zgornje vprašanje odgovoril pritrdilno.

- Pri indikatorju za razredno pripadnost je bilo težko poenotiti odgovore, da bi jih lahko primerjali, zato smo se odločili, da to v interpretaciji izpustimo, saj je nemogoče karkoli medčasovno sklepati. Enako velja za indikator materialnega položaja.
- Pri narodnostni pripadnosti smo na podlagi frekvenčne porazdelitve rezultatov ugotovili, da je zelo majhen delež drugih narodnosti, kar je oteževalo postavljanje kakršnihkoli sklepov, zato podatkov ne interpretiramo. Enako velja za versko pripadnost.
- Pri indikatorju zadovoljstva z demokracijo, nismo mogli medčasovno primerjati rezultatov, da je do leta 2000 vprašanje formulirano tako: »Če primerjate življenje pri nas danes z razmerami pred petimi leti, ali so po vaši sodbi razmere glede na demokratičnost odločanja danes boljše, približno enke ali slabše?« od leta 2000 pa v raziskavi SJM sprašuje: »Če ocenjujete na splošno, kako ste zadovoljni z razvojem demokracije v Sloveniji?«. Zaradi tega se s to spremenljivko ne ukvarjamo.

5 ANALIZA IN INTERPRETACIJA REZULTATOV

5.1 Analiza volilne izbire

5.1.1 Analiza gibanja podpore strankam skozi čas na parlamentarnih volitvah

V Sloveniji smo v obdobju od leta 1992–2008 imeli 5 volitev v državni zbor, in sicer 6. decembra 1992, 8. decembra 1996, 15. oktobra 2000, 3. oktobra 2004 in 21. septembra 2008. Idealno bi bilo v analizo zajeti še volitve 4. decembra 2011, vendar je baza podatkov SJM v času opravljanja analize še nedostopna.

V spodnji tabeli so zbrani uradni podatki rezultatov parlamentarnih volitev med leti 1992 in 2008 glede na deleže glasov, ki so jih posamezne kandidatne liste prejele na volitvah.

Tabela 5.1: Rezultati parlamentarnih volitev 1992–2008: deleži glasov kandidatnih list

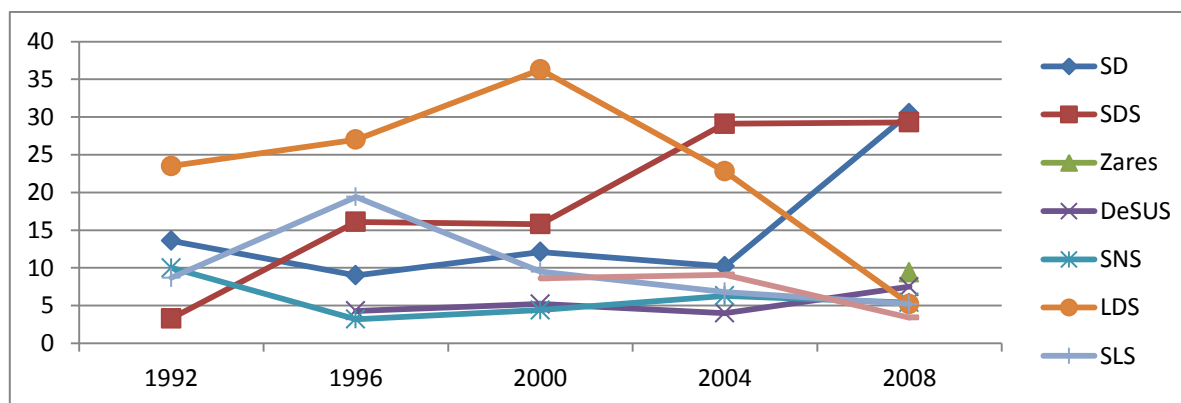
Kandidatna lista	1992	1996	2000	2004	2008
Socialni demokrati (SD) **	13,6	9,0	12,1	10,2	30,5
Slovenska demokratska stranka (SDS)	3,3	16,1	15,8	29,1	29,3
Zares - Nova politika	-	-	-	-	9,4
Demokratska stranka upokojencev Slovenije (DeSUS)	-	4,3	5,2	4,0	7,5
Slovenska nacionalna stranka (SNS)	10,0	3,2	4,4	6,3	5,4
Liberalna demokracija Slovenije (LDS)	23,5	27,0	36,3	22,8	5,2
Slovenska ljudska stranka (SLS)	8,7	19,4	-	6,8	-
Slovenska ljudska stranka (SLS) + Stranka mladih Slovenije (SMS)	-	-	-	-	5,2
Slovenska ljudska stranka (SLS) + Slovenski krščanski	-	-	9,5	-	-

demokrati (SKD)					
Nova Slovenija Krščanska ljudska stranka (Nsi)	-	-	8,6	9,1	3,4
Slovenski krščanski demokrati (SKD)	14,5	9,6	-	-	-
Zeleni Slovenije (ZELENI)	3,7	-	-	-	0,5
Demokratska stranka Slovenije (DS)	5,0	-	-	0,3	-
Socialistična zveza Slovenije (SZS - SZDL)	-	-	-	-	-
Slovenska obrtniška stranka (SOS)	-	-	-	-	-
Lipa	-	-	-	-	1,8
Slovenija je naša (SJM)	-	-	-	2,6	-
Aktivna Slovenija (AS)	-	-	-	3,0	-
Stranka mladih Slovenije (SMS)	-	-	4,3	-	-
Drugi	17,7	11,3	3,8	5,8	2,0

Vir: Statistični urad Republike Slovenije (2008).

Spodnja slika nam jasno prikazuje, da je na prvih treh preučevanih volitvah dominirala Liberalna demokracija Slovenije (LDS), na volitvah leta 2004 pa je večji delež glasov dobila Slovenska demokratska stranka (SDS). Leta 2008 pa so zmagali Socialni demokrati (SD). Odstotki iz tabele in spodnja slika nam dajeta podatke o gibanju podpore ostalim strankam. Za namene diplomskega dela pa je potrebno poznati, katere stranke so v preučevanih mandatih pripadale koaliciji in katere so sodile med opozicijske stranke.

Slika 5.2: Rezultati parlamentarnih volitev 1992–2008: deleži glasov kandidatnih list

Vir: Statistični urad Republike Slovenije (2008).

*Opombe: Združeni kandidatni listi SLS+SMS leta 2008 in SLS+SKD leta 2000 sta v grafu prikazani kot SLS.

Na prvih volitvah je Liberalna demokracija Slovenije stopila s koalicijo s Združeno listo social demokratov (ZLS), Slovenskimi krščanskimi demokrati (SKD) in Social demokratsko stranko (SDSS). S tako sestavljeno koalicijo si je mandatar Janez Drnovšek v parlamentu zagotovil dvotretjinsko podporo (Prunk 2006, 121). Aprila leta 1994 iz te koalicije izstopi

Social-demokratska stranka (SDSS), januarja 1996 pa še Združena lista social demokratov (ZLSD) (Prunk 2006, 125 in Zajc 2000, 101).

Po ponovni zmagi Liberalne demokracije Slovenije (LDS) na volitvah 1996 je nastala »pragmatična« koalicija med LDS in SLS, katerima se je pridružil še DeSUS. V opoziciji pa so pristale med seboj zelo različne stranke (ZLSD, SKD, SDS in SNS) (Zajc 2000, 101 in Zajc 2004, 157). Nastala pragmatična koalicija je delovala do aprila 2000, ko je prišlo do združitve SKD in SLS, pri čemer je nehala veljati koalicijska pogodba in je SLS izstopila iz vlade (Zajc 2000, 158). Zatem je bil podpisan sporazum o oblikovanju koalicije Slovenija z mandatarjem Andrejem Bajukom, ki je bil izvoljen šele v tretjem krogu (Zajc 2004, 514). Vendar ta vlada ni trajala dolgo zaradi pomanjkljive enotnosti desne sredine (Zajc 2004, 158).

Leta 2000 je koalicijo zopet oblikovala LDS in vanjo povabila programsko zelo različne stranke: ZLSD, SLS in DeSUS. Nastala je t.i. »Velika koalicija«. V opoziciji so se torej znašle SDS, NSi in SNS. Konec mandata je iz koalicije izstopila SLS (Zajc 2004, 158).

Leta 2004 je prišlo do demokratične zamenjave oblasti. Na volitvah je zmagala SDS in oblikovala koalicijo z NSi, SLS in DeSUS (Prunk 2006, 132).

Leta 2008 pa so vlado oblikovale levosredinske stranke. Zmagala je SD, ki je v koalicijo povabila stranko Zares (nastala leta 2007, ko je LDS zapustila skupina šestih poslancev), DeSUS in LDS. Maja 2011 je vlado zapustila DeSUS, junija pa še Zares. S temi izstopi je vlada postala manjšinska.

5.1.2 Primerjava uradnih rezultatov volitev z rezultati volilne izbire v SJM

Diplomsko delo temelji na raziskavi Slovenskega javnega mnenja, pri čemer so nas še posebej zanimala volilne študije v volilnem letu. Pri tem je razumljivo, da je prisotno odstopanje v odstotkih volilne izbire, saj čas pridobivanja podatkov o volilni nameri ni enak.

Tabela 5.3: Primerjava uradnih rezultatov volitev z rezultati volilne izbire v SJM

Kandidatna lista	1992		1996		2000		2004		2008	
	uradno	SJM	uradno	SJM	uradno	SJM	uradno	SJM	uradno	SJM
SD	13,6		9,0		12,1		10,2	14,1	30,5	23,0
SDS	3,3		16,1		15,8		29,1	20,9	29,3	21,2
Zares	-	-	-	-	-	-	-	-	9,4	9,7
DeSUS	-	-	4,3		5,2		4,0	1,5	7,5	10,1

SNS	10,0		3,2		4,4		6,3	4,9	5,4	10,8
LDS	23,5		27,0		36,3		22,8	28,4	5,2	10,9
SLS	8,7		19,4		9,5		6,8	4,7	5,2	7,9
NSi	-	-	-	-	8,6		9,1	18,6	3,4	4
Druge							11,7	6,9	4,1	2,2

Vir: Statistični urad Republike Slovenije (2008); Toš in skupina, Slovensko javno mnenje 1992/1; Toš in skupina, Slovensko javno mnenje 1996/1; Toš in skupina, Slovensko javno mnenje 2000/1; Toš in skupina, Slovensko javno mnenje 2004/1; Toš in skupina, Slovensko javno mnenje 2008/1.

5.2 Analiza korelacij z neodvisnimi spremenljivkami

V nadaljevanju s pomočjo korelacijskih matrik preverjamo povezanost odvisne spremenljivke volilna izbira z različnimi neodvisnimi spremenljivkami, za katere predvidevamo, da so v večji ali manjši meri dejavniki volilne izbire in to v večji ali manjši meri tudi pojasnjujejo.

5.2.1 Volilna izbira glede na spol

Pri spolu se izkaže, da se v letu 1992 večji odstotek tistih, ki se volitev ne bi udeležili, med moškimi (8,5 %) kot pa med ženskami (6,9 %). Enaka težnja se kaže tudi v letu 2004 medtem ko je v letih 1996, 2000 in 2008 večji odstotek žensk, ki se odločijo za neudeležbo na volitvah v primerjavi z odstotkom med moškimi. Razlike niso velike (okrog 2 %).

Tabela 5.4: Odstotki tistih, ki se volitev ne bi udeležili glede na spol.

	1992	1996	2000	2004	2008
Moški	8,5	17,1	35,8	15,4	27,1
Ženske	6,9	20,3	38,2	13,7	29,6

V letu 1992 večji odstotek žensk (53,0 %) v primerjavi z moškimi (39,1 %) ne ve kako bi volili. Leta 1996 odstotek med moškimi ostane približno enak, medtem ko se pri ženskah zmanjša za kar 6,1 %. V letu 2004 pri obema spoloma odstotek upade, pri ženskah za dobrih 6 odstotkov bolj. V letu 2008 pa se pri obeh odstotek razpolovi, še vedno pa je za 2,5 % večji odstotek žensk, ki ne vedo kako bi volile, kot pa odstotek moških. Podatki kažejo, da vse vsako leto težje odločijo ženske. Razlike so tu bolj konkretne predvsem leta 1992 in 1996, od leta 2000 pa so razlike manjše.

Tabela 5.5: Odstotki tistih ne vedo kako bi volili.

	1992	1996	2000	2004	2008
Moški	39,1	38,2	35,8	30,8	13,5
Ženske	53,0	46,9	38,2	33,8	16,0

Podatki iz priloge D, tabele 1 jasno kažejo, da bi moški leta 1992 v večji meri volili demokratsko stranko: kar 9,6 % moških bi volilo Demokratsko stranko Slovenije v primerjavi z odstotkom žensk (5,2 %). Prav tako bi večji odstotek moških volil Krščanske socialiste in Slovenske krščanske demokrate. Večji odstotek žensk (7,5 %) pa bi volil social demokratsko prenovo v primerjavi z 5,7 % moških. V letu 1996 se med moškimi večji odstotek odloča za stranko LDS (13,1 %) v primerjavi med odstotkom žensk (9,0 %); stranko SDS (10,5 %, žensk pa le 3,7 % in stranko SNS (moški: 1,9 %, ženske pa le 0,6 %). Večji odstotek izmed žensk pa se je v tem letu na podlagi raziskave SJM odločilo za SKD (6,5 % medtem ko moških le 3,8 %). Enako je opaziti v letu 2000: večji delež moških se odloča za stranke SNS, SDS in ZLSD v primerjavi z ženskami. Slednje pa bi v večji meri volile Stranko mladih Slovenije (SMS). V letu 2000 sta si odstotka med moškimi in ženskami, ki bi volili LDS enaka, medtem ko v letu 2004 opazimo višji delež žensk (15,8 %) v primerjavi z moškimi (13,9 %). V letu 2008 se zopet pojavi, da bi večji delež moških (8,3 %) volil stranko SNS v primerjavi z ženskami (4,3 %). Med ostalimi ni bistvenih razlik.

5.2.2 Volilna izbira glede na starost

Iz primerjave med odstotki tistih, ki se ne vedo kako bi volili, opazimo, da ta s starostjo do 60 let pretežno upada. Med anketiranci nad 60 let pa spet naraste. V letu 1996 in 2008 pa opazimo, da je manjši delež mladih do 30 let neopredeljenih kot pa v starostni skupini srednjih let 31–60. Razlike niso velike.

Tabela 5.6: Odstotki tistih, ki ne vedo kako bi volili na volitvah glede na starost

	1992	1996	2000	2004	2008
Do 30 let	46,1	42,1	44,0	36,8	12,3
31–45	44,7	43,3	36,5	31,0	15,4
46–60	45,8	38,8	29,7	31,8	14,9
Nad 60 let	48,6	48,8	40,7	31,8	16,2

Iz tabele 5.7 opazimo, da se pretežno v vseh letih s starostjo niža odstotek anketiranih, ki se ne nameravajo udeležiti volitev. Odstotki so si med leti zelo različni kar gre pripisati različnim načinom postavljanja vprašanja. V letu 1992 je bilo postavljeno vprašanje: »Zamislite si, da bi bile volitve naslednji teden. Za katero stranko oz. za kandidata katere stranke bi volili?«, v letu 2008 pa: »Če bi bile jutri volitve v Državni zbor, ali bi volili, ali ne bi volili?«, kjer so vprašali katero stranko bi volili vsakega, ki je odgovoril, da bi šel na volitve.

Tabela 5.7: Odstotki tistih, ki se ne nameravajo udeležiti volitev glede na starost

	1992	1996	2000	2004	2008
Do 30 let	9,0	25,9	*	17,9	40,7
31–45	9,3	18,5	*	14,3	24,6
46–60	6,2	16,9	*	13,4	20,1
Nad 60 let	4,2	12,1	*	12,5	21,7

Če se ozremo na volilne izbire glede na starost lahko v prilogi D, tabeli 5, opazimo, da bi v letu 1992 med mladimi (do 30 let) najbolj podprli Liberalno demokrasko stranko (10,6 %) in Zelene Slovenije (9,4 %). Med anketiranimi starostne skupine srednjih let bi se največ odločali za Demokrasko stranko 10,6 %) in LDS (10,2 %). Starejši nad 61 let pa se v večji meri odločajo za Slovenske krščanske demokrate in Social demokrasko prenovo kot anketiranci ostalih starostnih skupin. Novo nastala stranka DeSUS v letu 1996 (in vsa nadaljnja leta) pridobiva največ podpore med starejšimi nad 61 let. Prav tako krščanske stranke (NSi). Stranke SLS in LDS volijo predvsem anketiranci srednjih let.

5.2.3 Volilna izbira glede na izobrazbo

Podatki leta 1992 in 1996 kažejo, da se z višjo izobrazbo posamezniki lažje odločijo katero stranko bodo volili. Podatki iz leta 2008 pa tega ne potrjujejo: čeprav se iz osnovnošolske do srednješolske izobrazbe odstotek anketiranih, ki ne vedo kako bi volili zmanjša; opazimo povešan odstotek neopredeljenih anketirancev z višjo in univerzitetno izobrazbo.

Tabela 5.8: Odstotki tistih, ki ne vedo kako bi volili glede na izobrazbo

	1992	1996	2000	2004	2008
OŠ	57,6	53,9	*	*	16,2
SŠ	40,5	39,2	*	*	13,3
Višja, univ.	28,1	35,7	*	*	18,2

*-ni podatka

Tabela 5.9: Odstotki tistih, ki se ne nameravajo udeležiti volitev glede na izobrazbo

	1992	1996	2000	2004	2008
OŠ	5,9	12,9	*	*	32,1
SŠ	10,3	22,2	*	*	30,3
Višja, univ.	2,6	12,2	*	*	18,2

*-ni podatka (v letu 2000 ni bilo vprašanja dokončani izobrazbi)

Leta 2008 je iz zgornje tabele 5.9 opaziti, da z višjo izobrazbo upada odstotek tistih, ki se ne nameravajo udeležiti volitev, medtem ko to ne potrjujejo podatki iz let 1992 in 1996, kjer je največji odstotek neudeležencev na volitvah med tistimi, ki imajo dokončano srednjo šolo.

V letu 1992 Demokratski stranki, Liberalno demokratski stranki in stranki Zeleni Slovenije z izobrazbo narašča podpora. Podobno se kaže tudi v letu 1996, medtem ko je za leto 2008 značilno, da z višjo in univerzitetno izobrazbo v večji meri volijo stranki SD in Zares. Pomembno pa je omeniti, da so razlike zelo majhne.

5.2.4 Volilna izbira glede na tip okolja

Pri anketirancih, ki ne vedo kako bi volili, najvišji odstotek (razen v letu 2004) prihaja iz vaškega okolja. Razlike med okolji se v povprečju gibljejo okrog 5 %.

Tabela 5.10: Odstotki tistih, ki ne vedo kako bi volili glede na tip okolja

	1992	1996	2000	2004	2008
Mestno	44,6	39,0	31,1	35,9	11,7
Primestno	43,6	46,0	35,3	31,4	15,8
vaško	48,2	45,0	42,9	28,6	16,9

Tabela 5.11: Odstotki tistih, ki se ne nameravajo udeležiti volitev glede na tip okolja

	1992	1996	2000	2004	2008
Mestno	5,9	21,9	*	14,1	29,6
Primestno	13,8	14,2	*	13,8	23,7
vaško	6,3	18,0	*	15,7	29,3

Tabela 5.11 kaže odstotke tistih, ki se ne nameravajo udeležiti volitev. V letih 1996, 2004 in 2008 kaže, da je najmanjši odstotek neudeležencev med tistimi, ki prihajajo iz primestnega okolja. V letu 1992 pa je teh največ. Ostalih »zakonitosti« ne moremo določiti.

Pri volilni izbiri se kaže (glej prilogo D, tabele 20–24), da se vaško okolje v večji meri lahko povezuje z desno sredinskimi strankami. Predvsem je to opaziti pri volilni izbiri Slovenskih krščanskih demokratov v letu 1992 in Nove Slovenije v letih 2004 in 2008. Leta 1996 se pri izbiri stranke SLS izkaže, da ta pridobiva najmanj podpore iz mestnega okolja, več iz vaškega. Razlike med naštetimi strankami, ki jih lahko umestimo med desnosredinske, so prisotne, ampak niso velike.

5.2.5 Volilna izbira glede na zaupanje v institucije

Za ovrednotenje postavljene hipoteze o zaupanju je potrebno ta sklop podatkov povezati z analizo rezultatov parlamentarnih volitev, kjer smo opisali kako so se tvorile koalicije. Glavna teza je, da tisti, ki v večji meri zaupajo v institucije, volijo koalicijske stranke v obdobju raziskovanja. Osredotočili smo se na tri državne institucije: vlado, državni zbor in politične stranke kot družbeno institucijo.

Tabela 5.12: Volilna izbira glede na zaupanje v Državni zbor 2008

	koalicija				opozicija		
	DeSUS	SDS	NSi	SLS	SD	Zares	LDS
V celoti zaupam	17,2	6,9	3,4	6,9	13,8	0	13,8
Zaupam	6,4	18,1	3,4	5,2	13,6	5,2	7,0
Ne zaupam	5,2	7,9	1,6	4,7	13,4	7,0	5,0
Sploh ne zaupam	2,9	4,8	1,0	1,0	13,4	4,8	5,7

Leta 2008 so koalicijo v času opravljanja raziskave sestavljale SDS, NSi, SLS in DeSUS.

Pričakovali bi torej, da se za te stranke odločajo posamezniki, ki v večji meri zaupajo v institucije. Na primeru zaupanja v državni zbor lahko ugotovimo (tabela 5.12), da hipoteza drži: v večji meri se za stranke iz vrst trenutne koalicije odločajo tisti, ki bolj zaupajo v Državni zbor. Pričakovali smo tudi, da tisti, ki v večji meri ne zaupajo v državni zbor, bi v večji meri volili opozicijske stranke. To tezo bi lahko potrdili le pri novonastali stranki Zares. Torej tisti, ki bolj ne zaupajo v Državni zbor, se v večji meri odločijo za novonastalo stranko.

Tabela 5.13: Volilna izbira glede na zaupanje v Državni zbor 2004

	koalicija			opozicija			
	LDS	ZLSD	DeSUS	SLS	SDS	NSi	SNS
Ne zaupam	7,7	2,2	0,9	3,4	12,7	10,5	2,8
Niti-niti	16,3	11,2	0,5	2,6	10,5	10,2	2,3
Zaupam	26,3	9,6	1,4	1,4	10,5	8,6	3,3

Enako potrjuje tudi zgornja tabela, ki prikazuje korelacijo iz leta 2004. Predvsem pri stranki LDS je opaziti višanje podpore glede na zaupanje: tisti, ki bolj zaupajo, bolj podpirajo stranko LDS (tabela 5.13). Med opozicijskimi strankami pa se pri vseh podpora viša bolj kot se zaupanje niža. Enako je zaslediti tudi v letu 2000 (z izjemo pri stranki ZLSD in NSi).

Tabela 5.14: Volilna izbira glede na zaupanje v Državni zbor 2000

	koalicija			opozicija			
	LDS	DeSUS	SLS	ZLSD	SDS	SNS	NSi
Sploh nič	21,9	2,1	1,1	4,2	9,2	4,2	4,6
Le malo	29,6	1,6	3,4	6,0	8,8	1,6	5,6
Precej	44,2	3,9	2,6	12,1	6,1	0	3,9
V celoti	53,6	3,6	0	10,7	7,1	3,6	3,6

V letu 1996 je med koalicijskimi strankami opaziti enako: višje kot je zaupanje posameznikov v državni zbor, višja je podpora koalicijskim strankam. Korelacija med volilno izbiro opozicijskih strank in stopnjo zaupanja pa ne potrjuje hipoteze.

Tabela 5.15: Volilna izbira glede na zaupanje v Državni zbor 1996

	koalicija		opozicija		
	LDS	SKD	ZLSD	SDS	DeSUS
Nič	6,5	2,8	2,8	8,0	0,9
Malo	12,4	6,9	3,5	6,5	11,1
Precej	27,8	4,4	5,6	10,0	0
V celoti	19,0	4,8	14,3	14,3	0

Ogledali pa smo si tudi kako se volilna izbira odraža glede na stopnjo zaupanja v vlado. Ugotovili smo, da se odraža zelo podobno kot pri zaupanju v državni zbor (glej tabele v prilogi): posamezniki, ki v večji meri zaupajo v vlado, se tudi v večji meri odločajo za stranke iz koalicije. Podatki pa ne potrjujejo predpostavke, da posamezniki, ki v manjši meri zaupajo v vlado, v večji meri volijo opozicijske stranke. Enako lahko sklenemo tudi po analizi zaupanja v politične stranke.

6 SKLEP

V diplomskem delu smo se osredotočili na delitev dejavnikov volilnega vedenja glede na dva kriterija: dolgoročnost – kratkoročnost in mikro – makro. V prvem delu diplome smo izhajali iz teoretičnih izhodišč, na podlagi katerih smo določili klasifikacijo in dejavnike grupirali. Predpostavili smo, da demografski dejavniki, kot so: spol, starost, izobrazba, razredna pripadnost, religija, narodnostna pripadnost, tip okolja in materialni položaj imajo manjšo moč pri pojasnjevanju volilne izbire ko pa dejavniki posameznikove zaznave razmer v družbi (zaupanje v politične institucije). Kot konkretno hipotezo smo predvideli, da imajo demografski dejavniki pri pojasnjevanju volilnega vedenja zelo majhno moč: trenda, ki bi se iz leta v leto ponavljal ni opaziti.

Pri analizi spola, kot enega izmed demografskih dejavnikov, smo ugotovili, da je zaznati vpliv le pri tem, da ženske v večji meri ne vedo katero stranko izbrati na volitvah. Razlike so bolj konkretne leta 1992 in 1996, medtem ko so od leta 2000 manjše. Pri volilni izbiri glede na spol so opazne naslednje razlike: moški se bolj odločajo za LDS, SDS in SNS, ženske pa pretežno bolj za krščanske stranke v primerjavi z moškimi. Vendar je potrebno poudariti, da so te razlike zelo majhne. Pri starosti smo razbrali več zakonitosti v volilnem vedenju na splošno: s starostjo se neudeležba na volitvah pretežno niža; iz starostnih skupin do šestdesetega leta pretežno upada delež tistih, ki ne vedo kako bi volili. Pri volilni izbiri pa se kaže, da starejši v večji meri podpirajo desnorsredinske stranke, predvsem SKD in kasneje NSi. Tudi pri izobrazbi bi lahko rekli, da je korelacija majhna, a prisotna: posamezniki z višjo izobrazbo se lažje odločajo katero stranko bodo volili (razen v letu 2008). Manjša korelacija je zopet pri volilni izbiri: bolj izobraženi v večji meri volijo LDS in stranko Zeleni Slovenije. Lahko pa bi rekli, da med demografskimi dejavniki najbolj vpliva tip okolja: tisti, ki so iz vaškega okolja v večji meri ne vedo koga bi volili, se pa v večji meri odločajo za desno sredinske stranke. Zopet lahko poudarimo, da razlike niso tako izrazite.

Z analizo dejavnika zaznav razmer v družbi (zaupanje v politične institucije) smo potrdili predpostavko, da tisti, ki v večji meri zaupajo v politične institucije, bolj verjetno volijo stranke, ki v obdobju anketiranja tvorijo koalicijo. To se je izkazalo v vseh preučeni letih. Na podlagi te hipoteze pa smo sklepali, da se bo izkazalo tudi obratno in da bodo posamezniki, ki v manjši meri zaupajo v politične institucije, v večji meri volili opozicijske stranke. To smo potrdili le leta 2008 (Tabela Č.21).

Generalno predpostavko, da imajo dejavniki zaznav razmer v družbi večjo pojasnjevalno moč kot demografski lahko potrdimo, saj razlike pri demografskih dejavnikih niso izrazite in v redkih primerih zaznamo medčasovno ponavljajočo se korelacijo. Dejavnik zaupanja v institucije, pa je skozi preučevano obdobje vedno kazal, da tisti, ki v večji meri zaupajo v politične institucije, bolj verjetno volijo stranke, ki v obdobju anketiranja tvorijo koalicijo.

Razloge za manjšo moč demografskih dejavnikov bi lahko iskali v spreminjanju vzorcev zaposlovanja, spreminjanju socialne strukture, večji osveščenosti o politiki in nastanku novih strank, ki niso ideološko naravnane. S pojavom medijev in novih načinov informiranja si postajamo ne glede na spol, socialni status in tip okolja enaki, zato gre sklepati, da bodo tudi v prihodnje izgubljali na pomenu. Stranke lahko tako čedalje bolj postajajo *stranke lovače* in izbirajo prilagojene teme s ciljem, da najbolj razširijo svoj krog volivcev. S tem se torej večja volilna nestabilnost, zato bo volilno vedenje tudi v prihodnje zanimivo za preučevanje.

Pri raziskovanju smo se soočili z nekaj težavami: prvič kazalniki – anketna vprašanja niso bila primerljiva v okviru vseh uporabljenih raziskav Slovenskega javnega mnenja, zato določenih morebitnih pojasnjevalnih dejavnikov nismo mogli analizirati in interpretirati, pa čeprav je so bili zamišljeni v idealnem metodološkem načrtu, ki je bil predstavljen v metodološkem izhodišču. Prav tako je težava tudi, da so izključeni t.i. meso mikro dejavniki: osebnost kandidata in vpliva množičnih medijev, katerih vpliva ne gre prezreti. Te je že same po sebi težko sistematično preučevati še posebej v povezavi z raziskavami javnega mnenja, saj v primeru Slovenskega javnega mnenja v preučevanih letih gre za predvolilno raziskavo neodvisno od obdobja volilne kampanje. Zbiranje podatkov pa traja več tednov.

Če bi hoteli zajeti vse dejavnike iz idealnega metodološkega načrta, bi bilo bolje uporabiti raziskavo Politbarometer ali podobne, ki preučujejo dejavnike bolj pogosto. S tem bi dobili bolj natančne zaključke.

7 LITERATURA

1. Bartels, Larry M. 2010. The study of Electoral Behavior. V *The Oxford Handbook of American Elections and Political Behavior*, ur. Jan E. Leighley, 239–262. New York: Oxford University Press.
2. Bibič, Adolf. 1997. *Politološki preseki: civilna družba in politični pluralizem*. Ljubljana: Fakulteta za družbene vede.
3. Box-Steffensmier, M. Janet in David, Kimball. 1999. *The Timing of Voting Decisions in Presidential Campaigns*. Dostopno prek: <http://polmeth.wustl.edu/media/Paper/boxst99.pdf> (26. avgust 2012).
4. Brezovšek, Marjan. 2004. Problem volilne (ne)udeležbe na lokalnih volitvah in volilno ravnanje. V *Lokalna demokracija I.: Analiza lokalnih volitev 2002*, ur. Marjan Brezovšek, Miro Haček in Alenka Krašovec, 36–48. Ljubljana: Fakulteta za družbene vede.
5. Camoes, J. Pedro. 2003. *Political Trust, Democratic Institutions and Vote Intentions: A Cross National Analysis of European Democracies*. Dostopno prek: <http://neapp.eeg.uminho.pt/platforma/modulos/comum/scripts> (26. avgust 2012).
6. Crutice, John. 2002. The State of Election Studies: Mid-life Crisis or New Youth? V *The Future of Election Studies*, ur. Mark N. Franklin in Christopher Wlezain, 5–13. Oxford: Elsevier Science.
7. Dalton, Russell J. 2004. *Political Support in Advanced Industrial Democracies*. New York: Oxford University Press.
8. Della Porta, Donatella. 2003. *Temelji politične znanosti*. Ljubljana: Sophia.
9. Denver, David. 1989. *Elections and Voting Behaviour in Britain*. New York: Phillip Allan.
10. --- in Gordon, Hands. 1992. *Issues & Controversis in British Electoral Behaviour*. New York: Harvester Wheatsheaf.
11. Dye, R. Thomas, Harmon Zeigler in Robert S. Lichter. 1992. *American Politics in the Media Age*. Pacific Grove: Brooks/Cole Publishing Company.
12. Easton, David. 1975. A Re-assessment of the Concept of Political Support. *British-Journal of Political Science* (5): 435–57.
13. Evans, A. J. Jocelyn. 2004. *Voters & Voting*. London, Thousand Oaks New Delhi: Sage Publications.

14. Ferfila, Bogomil. 2003. Politična mobilizacija in volitve v Evropski Uniji in ZDA. *Javna uprava* 39 (2): 137–139.
15. Fink – Hafner, Danica. 2001. *Politične stranke*. Ljubljana: Fakulteta za družbene vede.
16. Franklin, Mark N. 1984. How the Decline of Class voting Opend the Way to Radical Change in British Politics. *British Journal of Political Science* 14 (4): 483–508.
17. --- 2002. The dynamics of Electoral Participation. V *Comparing Democracies 2: New Challenges in the Study of Elections and Voting*, ur. Lawrence LeDuc, Richard G. Niemi in Pippa Norris, 148–168. London: SAGE Publications.
18. Grad, Franc. 2000. *Parlament in vlada*. Ljubljana: Uradni list Republike Slovenije.
19. Hafner-Fink, Mitja, Kristen, Ringdal in Danica, Fink-Hafner. 2010. *Social Dimensions in Party Choice in Slovenia 1995–2005*. Paper prepared for 2010 Spring Meeting of the ISA RC28 at University of Haifa, Israel, May 9–11, 2010. Ljubljana: Fakulteta za družbene vede, gradivo pri predmetu Politične stranke in strankarski sistemi.
20. Hetherington, J. Marc. 1998. The Political Relevance of Political Trust. *American Political Science Review* (93): 311–326.
21. Hillyguys, D. Sunshine. 2010. Campaign Effects on Vote Choice. V *The Oxford Handbook of American Elections and Political Behavior*, ur. Jan E. Leighley, 326–346. New York: Oxford University Press.
22. Kaase, Max in Kenneth Newton. 1997. *Zaupanje v vlado*. Ljubljana: Liberalna akademija in Znanstvena knjižnica FDV.
23. Klingemann, Hans-Dieter. 1999. *Mapping Political Support in the 1990s: A Global Analysis*. Dostopno prek: <http://www.democ.uci.edu/education/courses/hans01.htm> (26. avgust 2012).
24. Krašovec, Alenka. 2000. *Moč v političnih strankah*. Ljubljana: Fakulteta za družbene vede.
25. --- 2007. *Volilne študije*. Ljubljana: Fakulteta za družbene vede.
26. Kropivnik, Samo. 1997. Voting behaviour in Slovenia. V *Conflicts and Consensus: pluralism and neocorporativism in the new and old democracies*. Ljubljana: Slovensko politološko društvo.
27. --- in Roman Zatler 2002. Naklonjenost volivcev strankam in/ali voditeljem strank. V *Teorija in praksa* 39 (2): 254–267.
28. Miller, E. Warren. 1996. Political Behaviour, Old and New. V *A New Handbook of Political Science*, ur. Robert E. Goodin in Hans-Dieter Klingemann, 294–308. Oxford: Oxford University Press.

29. --- in Shanks, J. Merrill. 1996. *A New American Voter*. Cambridge: Harvard University Press.
30. Mishler, William in Richard, Rose. 1997. Trust, Distrust and Skepticism: Popular Evaluations of Civil and Political Institutions in Post-Communist Societies. *The Journal of Politics*, 59 (2): 418–451.
31. Newman, I. Bruce in Sheth, N. Jagdish. 1985. A Model of Primary Voter Behavior. *The Journal of Consumer Research* 12: 178–186.
32. Pečjak, Vid. 1995. *Politična psihologija*. Ljubljana: Samozaložba.
33. Perenič, . 2005.
34. Pippa Norris. 2005. *Critical Citizens. Global Support for Democratic Governance*. Oxford: Oxford University Press.
35. Prunk, Janko 2006. *Parlamentarna izkušnja Slovencev (1848–2004)*. Ljubljana: Fakulteta za družbene vede.
36. Statistični urad Republike Slovenije. 2008. *Volitve v državni zbor RS, Slovenija, 21. september 2008*. Dostopno prek: http://www.stat.si/novica_prikazi.aspx?id=1947 (26. avgust 2012).
37. Toš, Niko in skupina. 1992. Slovensko javno mnenje 1992/1: Evropska raziskava vrednot. Datoteka podatkov. Univerza v Ljubljani, Center za raziskovanje javnega mnenja in množičnih komunikacij. Ljubljana: Fakulteta za družbene vede, Arhiv družboslovnih podatkov. Dostopno prek: <http://nesstar2.adp.fdv.uni-lj.si/webview/> (26. avgust 2012).
38. --- 1996. Slovensko javno mnenje 1996/1: Evropska raziskava vrednot. Datoteka podatkov. Univerza v Ljubljani, Center za raziskovanje javnega mnenja in množičnih komunikacij. Ljubljana: Fakulteta za družbene vede, Arhiv družboslovnih podatkov. Dostopno prek: <http://nesstar2.adp.fdv.uni-lj.si/webview/> (26. avgust 2012).
39. --- 2000. Slovensko javno mnenje 2000/1: Evropska raziskava vrednot. Datoteka podatkov. Univerza v Ljubljani, Center za raziskovanje javnega mnenja in množičnih komunikacij. Ljubljana: Fakulteta za družbene vede, Arhiv družboslovnih podatkov. Dostopno prek: <http://nesstar2.adp.fdv.uni-lj.si/webview/> (26. avgust 2012).
40. --- 2004. Slovensko javno mnenje 2004/1: Evropska volilna raziskava - EES. Datoteka podatkov. Univerza v Ljubljani, Center za raziskovanje javnega mnenja in množičnih komunikacij. Ljubljana: Fakulteta za družbene vede, Arhiv družboslovnih podatkov. Dostopno prek: <http://nesstar2.adp.fdv.uni-lj.si/webview/> (26. avgust 2012).

41. --- 2008. Slovensko javno mnenje 2008/1: Evropska raziskava vrednot. Datoteka podatkov. Univerza v Ljubljani, Center za raziskovanje javnega mnenja in množičnih komunikacij. Ljubljana: Fakulteta za družbene vede, Arhiv družboslovnih podatkov. Dostopno prek: <http://nesstar2.adp.fdv.uni-lj.si/webview/> (26. avgust 2012).
42. Zajc, Drago. 2000. Slovenski parlamentarizem in učinkovitost slovenskega parlamenta. V *Razvoj slovenskega parlamentarizma. Kolokvij ob 10. obletnici parlamentarizma v Sloveniji*, ur. Tatjana Krašovec, 93–114. Ljubljana: Državni zbor Republike Slovenije.
43. --- 2004. *Razvoj parlamentarizma – funkcije sodobnih parlamentov*. Ljubljana: Fakulteta za družbene vede in Liberalna Akademija.
44. *Zakon o političnih strankah (ZPoIS-UPB1)*. Ur. l. RS 100/2005. Dostopno prek: <http://www.uradni-list.si/1/objava.jsp?urlid=2005100&stevilka=4345> (26. avgust 2012).

PRILOGA A: Klasifikacija dejavnikov po različnih avtorjih

Heywood	Evans	DEJAVNIKI	Pečjak	Ferfila
DOLGOTRAJNI	MIKRO	spol	SOCIETALNI	OSEBNOSTNO - KULTURNI
		starost		
		izobrazba		
		razredna pripadnost		
		tip okolja		
		religija		
		narodnostna pripadnost		
		motivacija		
		Strankarska opredeljenost		
		vrednote		
KRATKOTRAJNI		osebnost kandidatov	OSEBNOSTNI	ORGANIZACIJSKI
		volilna kampanja	PROPAGANDNI	
		množični mediji		
DOLGOTRAJNI	MAKRO	volilna zakonodaja	SISTEMSKI	INSTITUCIONALNI
		značilnosti strankarskega sistema		
		značilnosti strank		
		narava političnega sistema		
		ekonomski dejavniki		

PRILOGA B: Volilna izbira glede na zaupanje v vlado

Tabela B.1: Volilna izbira glede na zaupanje v vlado 2008

	koalicija				opozicija			
	DeSUS	SDS	NSi	SLS	SD	Zares	LDS	SNS
V celoti zaupam	4,5	31,8	9,1	9,1	0	0	22,7	0
Zaupam	0,4	22,6	3,6	6,6	10,6	4,4	6,4	4,6
Ne zaupam	5,7	5,2	1,2	3,8	14,5	6,3	6,6	7,3
Sploh ne zaupam	3,6	3,0	1,2	1,2	17,9	7,7	3,5	7,7

Tabela B.2: Volilna izbira glede na zaupanje v vlado 2004

	koalicija			opozicija			
	LDS	ZLSD	DeSUS	SLS	SDS	NSi	SNS
Ne zaupam	5,7	3,6	0,6	3,3	10,0	11,7	4,2
Niti-niti	14,8	9,5	0,8	2,8	11,1	10,3	1,9
Zaupam	5,0	0	0	5,0	2,5	7,5	0

Tabela B.3: Volilna izbira glede na zaupanje v vlado 2000

	koalicija		opozicija					
	LDS	DeSUS	SLS	ZLSD	SDS	SNS	NSi	SMS
Sploh nič	9,9	0	2,0	4,6	11,9	2,6	8,6	5,3
Le malo	22,0	1,7	3,7	6,2	10,1	4,0	5,9	4,9
Precej	44,1	3,2	1,9	8,0	6,4	0,3	2,7	4,8
V celoti	53,7	4,6	0	11,1	3,7	0,9	2,8	2,8

Tabela B.4: Volilna izbira glede na zaupanje v vlado 1996

	koalicija		opozicija			
	LDS	SKD	ZLSD	SDS	DeSUS	SNS
Nič	4,8	3,2	1,6	12,7	1,6	1,1
Malo	6,8	6,3	3,7	6,6	0,7	1,3
Precej	23,8	5,6	3,9	6,1	1,3	0,9
V celoti	25,4	5,1	8,5	3,4	0	1,7

PRILOGA C: Volilna izbira glede na zaupanje v politične stranke

Tabela C.1: Volilna izbira glede na zaupanje v politične stranke 2008

	koalicija				opozicija			
	DeSUS	SDS	NSi	SLS	SD	Zares	LDS	SNS
V celoti zaupam	14,3	0	0	14,3	0	0	28,6	14,3
Zaupam	7,7	17,6	3,5	5,6	14,1	4,9	9,5	5,6
Ne zaupam	5,4	11,1	2,1	4,9	13,8	6,1	5,4	6,1
Sploh ne zaupam	4,3	8,6	1,2	0,6	10,5	4,9	4,3	6,2

Tabela C.2: Volilna izbira glede na zaupanje v politične stranke 2000

	koalicija		opozicija					
	LDS	DeSUS	SLS	ZLSD	SDS	SNS	NSi	SMS
Sploh nič	21,8	2,3	1,0	6,5	9,5	3,0	4,0	4,5
Le malo	35,9	1,8	3,0	7,3	6,7	1,8	6,2	5,4
Precej	40,8	3,8	6,2	7,7	10,0	0,8	2,3	2,3
V celoti	27,8	5,6	0	5,6	11,1	0	5,6	0

Tabela C.3: Volilna izbira glede na zaupanje v politične stranke 1996

	koalicija		opozicija					
	LDS	SKD	SLS	ZLSD	SDS	DeSUS	SNS	
Nič	8,5	2,7	5,4	3,1	6,8	0,8	1,2	
Malo	15,8	7,8	6,2	3,6	7,3	1,0	1,3	
Precej	10,5	13,2	13,2	5,3	13,2	0	0	
V celoti	14,3	14,3	0	14,3	14,3	0	0	

PRILOGA Č: Korelacijske matrike

Tabela Č.1: Spol 1992

		V3.22 ZAMISLITE SI, DA BI BILE VOLITVE NASLEDNJI TEDEN. ZA KATERO STRANKO OZ. ZA KANDIDATA KATERE STRANKE BI VOLILI? (Možen je le en odgovor)															Skupaj	
		DS	KS	LDS	LS	SDZ - NDS	SDU	SDZS	SSS	SLS	SKD	SDP	ZS	ne bi šel	drugo	ne vem		
Spol	moški	N=	51	9	49	11	6	3	13	8	12	32	30	38	45	16	207	530
		Vrstični %	9,6%	1,7%	9,2%	2,1%	1,1%	,6%	2,5%	1,5%	2,3%	6,0%	5,7%	7,2%	8,5%	3,0%	39,1%	100,0%
		Stolpčni %	65,4%	69,2%	53,3%	64,7%	100,0%	60,0%	48,1%	88,9%	57,1%	58,2%	43,5%	57,6%	55,6%	57,1%	42,9%	50,5%
	ženski	N=	27	4	43	6	0	2	14	1	9	23	39	28	36	12	275	519
		Vrstični %	5,2%	,8%	8,3%	1,2%	,0%	,4%	2,7%	,2%	1,7%	4,4%	7,5%	5,4%	6,9%	2,3%	53,0%	100,0%
		Stolpčni %	34,6%	30,8%	46,7%	35,3%	,0%	40,0%	51,9%	11,1%	42,9%	41,8%	56,5%	42,4%	44,4%	42,9%	57,1%	49,5%
Skupaj	N=	78	13	92	17	6	5	27	9	21	55	69	66	81	28	482	1049	
	Vrstični %	7,4%	1,2%	8,8%	1,6%	,6%	,5%	2,6%	,9%	2,0%	5,2%	6,6%	6,3%	7,7%	2,7%	45,9%	100,0%	
	Stolpčni %	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	

Tabela Č.2: Spol 1996

		DENIMO, DA BI BILE NASLEDNJO NEDELJO VOL														Skupaj	
		DS	DESUS	LDS	SLS	SNS	SDS	SKD	ZLSD	ZS	SND	LS	druge	ne vem	ne bi šel		
Spol	moški	N=	11	5	62	29	9	50	18	16	5	4	0	3	181	81	474
		Vrstični %	2,3%	1,1%	13,1%	6,1%	1,9%	10,5%	3,8%	3,4%	1,1%	,8%	,0%	,6%	38,2%	17,1%	100,0%
		Stolpčni %	50,0%	55,6%	55,9%	50,9%	75,0%	71,4%	34,0%	45,7%	45,5%	80,0%	,0%	75,0%	41,6%	42,4%	46,7%
	ženski	N=	11	4	49	28	3	20	35	19	6	1	1	1	254	110	542
		Vrstični %	2,0%	,7%	9,0%	5,2%	,6%	3,7%	6,5%	3,5%	1,1%	,2%	,2%	,2%	46,9%	20,3%	100,0%
		Stolpčni %	50,0%	44,4%	44,1%	49,1%	25,0%	28,6%	66,0%	54,3%	54,5%	20,0%	100,0%	25,0%	58,4%	57,6%	53,3%
Skupaj	N=	22	9	111	57	12	70	53	35	11	5	1	4	435	191	1016	
	Vrstični %	2,2%	,9%	10,9%	5,6%	1,2%	6,9%	5,2%	3,4%	1,1%	,5%	,1%	,4%	42,8%	18,8%	100,0%	
	Stolpčni %	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	

Tabela Č.3: Spol 2000

		ZA KATERO STRANKO PA BI ZDAJ VOLILI?											Skupaj	
		DESUS	LDS	NSI	SNS	SLS+SKD	SDS	SMS	ZLSD	ZS	ne vem	b.o.		
Spol	moški	N=	15	161	24	17	14	43	17	41	2	2	187	523
		Vrstični %	2,9%	30,8%	4,6%	3,3%	2,7%	8,2%	3,3%	7,8%	,4%	,4%	35,8%	100,0%
		Stolpčni %	57,7%	47,1%	47,1%	73,9%	51,9%	48,9%	34,7%	53,9%	40,0%	50,0%	46,1%	47,7%
	ženski	N=	11	181	27	6	13	45	32	35	3	2	219	574
		Vrstični %	1,9%	31,5%	4,7%	1,0%	2,3%	7,8%	5,6%	6,1%	,5%	,3%	38,2%	100,0%
		Stolpčni %	42,3%	52,9%	52,9%	26,1%	48,1%	51,1%	65,3%	46,1%	60,0%	50,0%	53,9%	52,3%
Skupaj	N=	26	342	51	23	27	88	49	76	5	4	406	1097	
	Vrstični %	2,4%	31,2%	4,6%	2,1%	2,5%	8,0%	4,5%	6,9%	,5%	,4%	37,0%	100,0%	
	Stolpčni %	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	

Tabela Č.4: Spol 2004

		NASLEDNJO NEDELJO BI VOLILI											Total	
		DESUS	LDS	NSI	SLS	SMS	SNS	SDS	ZLSD	SJN	drugo stranko	ne vem		b.o.
moški	N=	4	54	29	11	2	15	58	23	3	10	120	60	389
	Vrstični %	1,0%	13,9%	7,5%	2,8%	,5%	3,9%	14,9%	5,9%	,8%	2,6%	30,8%	15,4%	100,0%
	Stolpčni %	50,0%	35,8%	29,3%	44,0%	18,2%	57,7%	52,3%	30,7%	30,0%	66,7%	36,7%	41,7%	38,8%
ženska	N=	4	97	70	14	9	11	53	52	7	5	207	84	613
	Vrstični %	,7%	15,8%	11,4%	2,3%	1,5%	1,8%	8,6%	8,5%	1,1%	,8%	33,8%	13,7%	100,0%
	Stolpčni %	50,0%	64,2%	70,7%	56,0%	81,8%	42,3%	47,7%	69,3%	70,0%	33,3%	63,3%	58,3%	61,2%
Total	N=	8	151	99	25	11	26	111	75	10	15	327	144	1002
	Vrstični %	,8%	15,1%	9,9%	2,5%	1,1%	2,6%	11,1%	7,5%	1,0%	1,5%	32,6%	14,4%	100,0%
	Stolpčni %	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%

Tabela Č.5: Spol 2008

		volilna izbira											Total	
		DeSUS	LDS	SLS	SNS	SDS	NSi	SD	Zares	Lipa	Drugo	Ne bi volil		Ne vem
moški	N=	29	37	28	50	70	14	85	37	6	4	164	82	606
	Vrstični %	4,8%	6,1%	4,6%	8,3%	11,6%	2,3%	14,0%	6,1%	1,0%	,7%	27,1%	13,5%	100,0%
	Stolpčni %	38,2%	45,1%	47,5%	61,7%	44,0%	46,7%	49,4%	50,7%	60,0%	57,1%	43,7%	41,8%	45,9%
ženski	N=	47	45	31	31	89	16	87	36	4	3	211	114	714
	Vrstični %	6,6%	6,3%	4,3%	4,3%	12,5%	2,2%	12,2%	5,0%	,6%	,4%	29,6%	16,0%	100,0%
	Stolpčni %	61,8%	54,9%	52,5%	38,3%	56,0%	53,3%	50,6%	49,3%	40,0%	42,9%	56,3%	58,2%	54,1%
skupaj	N=	76	82	59	81	159	30	172	73	10	7	375	196	1320
	Vrstični %	5,8%	6,2%	4,5%	6,1%	12,0%	2,3%	13,0%	5,5%	,8%	,5%	28,4%	14,8%	100,0%
	Stolpčni %	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%

Tabela Č.6: Starost 1992

		V3.22 ZAMISLITE SI, DA BI BILE VOLITVE NASLEDNJI TEDEN. ZA KATERO STRANKO OZ. ZA KANDIDATA KATERE STRANKE BI VOLILI? (Možen je le en odgovor)														Skupaj		
		DS	KS	LDS	LS	SDZ - NDS	SDU	SDZS	SSS	SLS	SKD	SDP	ZS	ne bi šel	drugo		ne vem	
Starost	do 30	N=	25	3	33	8	1	1	7	2	5	6	14	29	28	5	143	310
		Vrstični %	8,1%	1,0%	10,6%	2,6%	,3%	,3%	2,3%	,6%	1,6%	1,9%	4,5%	9,4%	9,0%	1,6%	46,1%	100,0%
		Stolpčni %	32,1%	23,1%	35,9%	47,1%	16,7%	20,0%	25,9%	22,2%	23,8%	10,9%	20,3%	43,9%	34,6%	17,9%	29,7%	29,6%
	31-45	N=	34	4	33	5	3	1	8	3	7	9	15	16	30	10	144	322
		Vrstični %	10,6%	1,2%	10,2%	1,6%	,9%	,3%	2,5%	,9%	2,2%	2,8%	4,7%	5,0%	9,3%	3,1%	44,7%	100,0%
		Stolpčni %	43,6%	30,8%	35,9%	29,4%	50,0%	20,0%	29,6%	33,3%	33,3%	16,4%	21,7%	24,2%	37,0%	35,7%	29,9%	30,7%
	46-60	Count	16	5	19	3	1	1	7	2	6	24	27	16	17	5	126	275
		Vrstični %	5,8%	1,8%	6,9%	1,1%	,4%	,4%	2,5%	,7%	2,2%	8,7%	9,8%	5,8%	6,2%	1,8%	45,8%	100,0%
		Stolpčni %	20,5%	38,5%	20,7%	17,6%	16,7%	20,0%	25,9%	22,2%	28,6%	43,6%	39,1%	24,2%	21,0%	17,9%	26,1%	26,2%
	nad 61	N=	3	1	7	1	1	2	5	2	3	16	13	5	6	8	69	142
		Vrstični %	2,1%	,7%	4,9%	,7%	,7%	1,4%	3,5%	1,4%	2,1%	11,3%	9,2%	3,5%	4,2%	5,6%	48,6%	100,0%
		Stolpčni %	3,8%	7,7%	7,6%	5,9%	16,7%	40,0%	18,5%	22,2%	14,3%	29,1%	18,8%	7,6%	7,4%	28,6%	14,3%	13,5%

Skupaj	N=	78	13	92	17	6	5	27	9	21	55	69	66	81	28	482	1049
	Vrstični %	7,4%	1,2%	8,8%	1,6%	,6%	,5%	2,6%	,9%	2,0%	5,2%	6,6%	6,3%	7,7%	2,7%	45,9%	100,0%
	Stolpčni %	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%

Tabela Č.8: Starost 2000

		ZA KATERO STRANKO PA BI ZDAJ VOLILI?											Skupaj	
		DESUS	LDS	NSI	SNS	SLS+SKD	SDS	SMS	ZLSD	ZS	ne vem	b.o.		
Starost	->30	N=	9	29	5	0	3	2	1	9	1	2	48	109
		Vrstični %	8,3%	26,6%	4,6%	,0%	2,8%	1,8%	,9%	8,3%	,9%	1,8%	44,0%	100,0%
		Stolpčni %	36,0%	8,6%	9,8%	,0%	11,5%	2,3%	2,0%	12,0%	20,0%	50,0%	11,9%	10,0%
	30 - 45	N=	13	58	17	3	5	18	0	20	0	0	77	211
		Vrstični %	6,2%	27,5%	8,1%	1,4%	2,4%	8,5%	,0%	9,5%	,0%	,0%	36,5%	100,0%
		Stolpčni %	52,0%	17,1%	33,3%	13,0%	19,2%	20,5%	,0%	26,7%	,0%	,0%	19,1%	19,4%
	46 - 60	N=	1	128	15	7	9	26	10	21	3	2	94	316
		Vrstični %	,3%	40,5%	4,7%	2,2%	2,8%	8,2%	3,2%	6,6%	,9%	,6%	29,7%	100,0%
		Stolpčni %	4,0%	37,8%	29,4%	30,4%	34,6%	29,5%	20,4%	28,0%	60,0%	50,0%	23,3%	29,0%
	61 ->	N=	2	124	14	13	9	42	38	25	1	0	184	452
		Vrstični %	,4%	27,4%	3,1%	2,9%	2,0%	9,3%	8,4%	5,5%	,2%	,0%	40,7%	100,0%
		Stolpčni %	8,0%	36,6%	27,5%	56,5%	34,6%	47,7%	77,6%	33,3%	20,0%	,0%	45,7%	41,5%
Skupaj	N=	25	339	51	23	26	88	49	75	5	4	403	1088	
	Vrstični %	2,3%	31,2%	4,7%	2,1%	2,4%	8,1%	4,5%	6,9%	,5%	,4%	37,0%	100,0%	
	Stolpčni %	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	

Tabela Č.9: Starost 2004

	NASLEDNJO NEDELJO BI VOLILI											Total	
	DESUS	LDS	NSI	SLS	SMS	SNS	SDS	ZLSD	SJN	drugo stranko	ne vem		b.o.
Count	0	26	18	4	9	5	15	14	3	2	78	38	212

	Vrstični %	,0%	12,3%	8,5%	1,9%	4,2%	2,4%	7,1%	6,6%	1,4%	,9%	36,8%	17,9%	100,0%
	Stolpčni %	,0%	17,2%	18,2%	16,0%	81,8%	19,2%	13,5%	18,7%	30,0%	13,3%	23,9%	26,4%	21,2%
30 - 45	Count	1	29	28	7	2	6	44	18	1	5	80	37	258
	Vrstični %	,4%	11,2%	10,9%	2,7%	,8%	2,3%	17,1%	7,0%	,4%	1,9%	31,0%	14,3%	100,0%
	Stolpčni %	12,5%	19,2%	28,3%	28,0%	18,2%	23,1%	39,6%	24,0%	10,0%	33,3%	24,5%	25,7%	25,7%
46 - 60	Count	1	45	22	10	0	12	31	22	3	6	88	37	277
	Vrstični %	,4%	16,2%	7,9%	3,6%	,0%	4,3%	11,2%	7,9%	1,1%	2,2%	31,8%	13,4%	100,0%
	Stolpčni %	12,5%	29,8%	22,2%	40,0%	,0%	46,2%	27,9%	29,3%	30,0%	40,0%	26,9%	25,7%	27,6%
61 ->	Count	6	51	31	4	0	3	21	21	3	2	81	32	255
	Vrstični %	2,4%	20,0%	12,2%	1,6%	,0%	1,2%	8,2%	8,2%	1,2%	,8%	31,8%	12,5%	100,0%
	Stolpčni %	75,0%	33,8%	31,3%	16,0%	,0%	11,5%	18,9%	28,0%	30,0%	13,3%	24,8%	22,2%	25,4%
Total	Count	8	151	99	25	11	26	111	75	10	15	327	144	1002
	Vrstični %	,8%	15,1%	9,9%	2,5%	1,1%	2,6%	11,1%	7,5%	1,0%	1,5%	32,6%	14,4%	100,0%
	Stolpčni %	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%

Tabela Č.6: Starost 1992

		V3.22 ZAMISLITE SI, DA BI BILE VOLITVE NASLEDNJI TEDEN. ZA KATERO STRANKO OZ. ZA KANDIDATA KATERE STRANKE BI VOLILI? (Možen je le en odgovor)														Skupaj		
		DS	KS	LDS	LS	SDZ - NDS	SDU	SDZS	SSS	SLS	SKD	SDP	ZS	ne bi šel	drugo		ne vem	
Starost	do 30	N=	25	3	33	8	1	1	7	2	5	6	14	29	28	5	143	310
		Vrstični %	8,1%	1,0%	10,6%	2,6%	,3%	,3%	2,3%	,6%	1,6%	1,9%	4,5%	9,4%	9,0%	1,6%	46,1%	100,0%
		Stolpčni %	32,1%	23,1%	35,9%	47,1%	16,7%	20,0%	25,9%	22,2%	23,8%	10,9%	20,3%	43,9%	34,6%	17,9%	29,7%	29,6%
		N=	34	4	33	5	3	1	8	3	7	9	15	16	30	10	144	322
		Vrstični %	10,6%	1,2%	10,2%	1,6%	,9%	,3%	2,5%	,9%	2,2%	2,8%	4,7%	5,0%	9,3%	3,1%	44,7%	100,0%
		Stolpčni %	43,6%	30,8%	35,9%	29,4%	50,0%	20,0%	29,6%	33,3%	33,3%	16,4%	21,7%	24,2%	37,0%	35,7%	29,9%	30,7%
		Count	16	5	19	3	1	1	7	2	6	24	27	16	17	5	126	275
		Vrstični %	5,8%	1,8%	6,9%	1,1%	,4%	,4%	2,5%	,7%	2,2%	8,7%	9,8%	5,8%	6,2%	1,8%	45,8%	100,0%
		Stolpčni %	20,5%	38,5%	20,7%	17,6%	16,7%	20,0%	25,9%	22,2%	28,6%	43,6%	39,1%	24,2%	21,0%	17,9%	26,1%	26,2%
		N=	3	1	7	1	1	2	5	2	3	16	13	5	6	8	69	142
		Vrstični %	2,1%	,7%	4,9%	,7%	,7%	1,4%	3,5%	1,4%	2,1%	11,3%	9,2%	3,5%	4,2%	5,6%	48,6%	100,0%
		Stolpčni %	3,8%	7,7%	7,6%	5,9%	16,7%	40,0%	18,5%	22,2%	14,3%	29,1%	18,8%	7,6%	7,4%	28,6%	14,3%	13,5%
Skupaj	N=	78	13	92	17	6	5	27	9	21	55	69	66	81	28	482	1049	
	Vrstični %	7,4%	1,2%	8,8%	1,6%	,6%	,5%	2,6%	,9%	2,0%	5,2%	6,6%	6,3%	7,7%	2,7%	45,9%	100,0%	
	Stolpčni %	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	

		NASLEDNJO NEDELJO BI VOLILI											Total	
		DESUS	LDS	NSI	SLS	SMS	SNS	SDS	ZLSD	SJN	drugo stranko	ne vem		b.o.
->30	Count	0	26	18	4	9	5	15	14	3	2	78	38	212
	Vrstični %	,0%	12,3%	8,5%	1,9%	4,2%	2,4%	7,1%	6,6%	1,4%	,9%	36,8%	17,9%	100,0%
	Stolpčni %	,0%	17,2%	18,2%	16,0%	81,8%	19,2%	13,5%	18,7%	30,0%	13,3%	23,9%	26,4%	21,2%
30 - 45	Count	1	29	28	7	2	6	44	18	1	5	80	37	258
	Vrstični %	,4%	11,2%	10,9%	2,7%	,8%	2,3%	17,1%	7,0%	,4%	1,9%	31,0%	14,3%	100,0%
	Stolpčni %	12,5%	19,2%	28,3%	28,0%	18,2%	23,1%	39,6%	24,0%	10,0%	33,3%	24,5%	25,7%	25,7%
46 - 60	Count	1	45	22	10	0	12	31	22	3	6	88	37	277
	Vrstični %	,4%	16,2%	7,9%	3,6%	,0%	4,3%	11,2%	7,9%	1,1%	2,2%	31,8%	13,4%	100,0%
	Stolpčni %	12,5%	29,8%	22,2%	40,0%	,0%	46,2%	27,9%	29,3%	30,0%	40,0%	26,9%	25,7%	27,6%
61 ->	Count	6	51	31	4	0	3	21	21	3	2	81	32	255
	Vrstični %	2,4%	20,0%	12,2%	1,6%	,0%	1,2%	8,2%	8,2%	1,2%	,8%	31,8%	12,5%	100,0%
	Stolpčni %	75,0%	33,8%	31,3%	16,0%	,0%	11,5%	18,9%	28,0%	30,0%	13,3%	24,8%	22,2%	25,4%
Total	Count	8	151	99	25	11	26	111	75	10	15	327	144	1002
	Vrstični %	,8%	15,1%	9,9%	2,5%	1,1%	2,6%	11,1%	7,5%	1,0%	1,5%	32,6%	14,4%	100,0%
	Stolpčni %	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%

Tabela Č.10: Starost 2008

		volilna izbira											Total	
		DeSUS	LDS	SLS	SNS	SDS	NSi	SD	Zares	Lipa	Drugo	Ne bi volil		Ne vem
do 30 let	N=	0	17	9	26	22	2	35	11	2	2	109	33	268
	Vrstični %	,0%	6,3%	3,4%	9,7%	8,2%	,7%	13,1%	4,1%	,7%	,7%	40,7%	12,3%	100,0%
	Stolpčni %	,0%	20,7%	15,3%	32,1%	13,8%	6,7%	20,3%	15,1%	20,0%	28,6%	29,1%	16,8%	20,3%
31 do 45 let	N=	2	19	18	26	33	7	38	19	6	1	117	52	338
	Vrstični %	,6%	5,6%	5,3%	7,7%	9,8%	2,1%	11,2%	5,6%	1,8%	,3%	34,6%	15,4%	100,0%
	Stolpčni %	2,6%	23,2%	30,5%	32,1%	20,8%	23,3%	22,1%	26,0%	60,0%	14,3%	31,2%	26,5%	25,6%
46 do 60 let	N=	14	32	25	18	52	6	58	27	2	2	73	54	363
	Vrstični %	3,9%	8,8%	6,9%	5,0%	14,3%	1,7%	16,0%	7,4%	,6%	,6%	20,1%	14,9%	100,0%
	Stolpčni %	18,4%	39,0%	42,4%	22,2%	32,7%	20,0%	33,7%	37,0%	20,0%	28,6%	19,5%	27,6%	27,5%
61 let in več	N=	60	14	7	11	52	15	41	16	0	2	76	57	351
	Vrstični %	17,1%	4,0%	2,0%	3,1%	14,8%	4,3%	11,7%	4,6%	,0%	,6%	21,7%	16,2%	100,0%
	Stolpčni %	78,9%	17,1%	11,9%	13,6%	32,7%	50,0%	23,8%	21,9%	,0%	28,6%	20,3%	29,1%	26,6%
Total	N=	76	82	59	81	159	30	172	73	10	7	375	196	1320
	Vrstični %	5,8%	6,2%	4,5%	6,1%	12,0%	2,3%	13,0%	5,5%	,8%	,5%	28,4%	14,8%	100,0%
	Stolpčni %	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%

$H_i^2 = 221,221$, Cramer's $V = 0,231$ (sig < 0,0005), $C = 0,371$ (sig < 0,0005);

Vir: SJM 2008/1, n=1320

Tabela Č.11: Izobrazba 1992

		V3.22 ZAMISLITE SI, DA BI BILE VOLITVE NASLEDNJI TEDEN. ZA KATERO STRANKO OZ. ZA KANDIDATA KATERE STRANKE BI VOLILI? (Možen je le en odgovor)															Skupaj	
		DS	KS	LDS	LS	SDZ - NDS	SDU	SDZS	SSS	SLS	SKD	SDP	ZS	ne bi šel	drugo	ne vem		
Izobrazba	oš	N=	18	4	16	1	1	3	10	3	9	25	29	21	24	8	234	406
		Vrstični %	4,4%	1,0%	3,9%	,2%	,2%	,7%	2,5%	,7%	2,2%	6,2%	7,1%	5,2%	5,9%	2,0%	57,6%	100,0%
		Stolpčni %	23,1%	33,3%	17,4%	5,9%	16,7%	60,0%	37,0%	33,3%	42,9%	45,5%	42,0%	31,8%	29,6%	28,6%	49,0%	38,9%
	sš	N=	42	5	56	13	4	2	13	5	10	24	37	34	54	13	212	524
		Vrstični %	8,0%	1,0%	10,7%	2,5%	,8%	,4%	2,5%	1,0%	1,9%	4,6%	7,1%	6,5%	10,3%	2,5%	40,5%	100,0%
		Stolpčni %	53,8%	41,7%	60,9%	76,5%	66,7%	40,0%	48,1%	55,6%	47,6%	43,6%	53,6%	51,5%	66,7%	46,4%	44,4%	50,2%
	vš, uni	N=	18	3	20	3	1	0	4	1	2	6	3	11	3	7	32	114
		Vrstični %	15,8%	2,6%	17,5%	2,6%	,9%	,0%	3,5%	,9%	1,8%	5,3%	2,6%	9,6%	2,6%	6,1%	28,1%	100,0%
		Stolpčni %	23,1%	25,0%	21,7%	17,6%	16,7%	,0%	14,8%	11,1%	9,5%	10,9%	4,3%	16,7%	3,7%	25,0%	6,7%	10,9%
Skupaj	N=	78	12	92	17	6	5	27	9	21	55	69	66	81	28	478	1044	
	Vrstični %	7,5%	1,1%	8,8%	1,6%	,6%	,5%	2,6%	,9%	2,0%	5,3%	6,6%	6,3%	7,8%	2,7%	45,8%	100,0%	
	Stolpčni %	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	

Tabela Č.12: Izobrazba 1996

		DENIMO, DA BI BILE NASLEDNJO NEDELJO VOL														Skupaj	
		DS	DESUS	LDS	SLS	SNS	SDS	SKD	ZLSD	ZS	SND	LS	druge	ne vem	ne bi šel		
Izobrazba	oš	N=	5	4	15	18	3	14	18	10	0	1	0	2	146	35	271
		Vrstični %	1,8%	1,5%	5,5%	6,6%	1,1%	5,2%	6,6%	3,7%	,0%	,4%	,0%	,7%	53,9%	12,9%	100,0%
		Stolpčni %	22,7%	44,4%	13,5%	31,6%	25,0%	20,0%	34,0%	28,6%	,0%	20,0%	,0%	50,0%	33,6%	18,4%	26,7%
	sš	N=	15	5	73	35	9	48	31	19	8	4	0	2	253	143	645
		Vrstični %	2,3%	,8%	11,3%	5,4%	1,4%	7,4%	4,8%	2,9%	1,2%	,6%	,0%	,3%	39,2%	22,2%	100,0%
		Stolpčni %	68,2%	55,6%	65,8%	61,4%	75,0%	68,6%	58,5%	54,3%	72,7%	80,0%	,0%	50,0%	58,3%	75,3%	63,6%
	vš, uni	N=	2	0	23	4	0	8	4	6	3	0	1	0	35	12	98
		Vrstični %	2,0%	,0%	23,5%	4,1%	,0%	8,2%	4,1%	6,1%	3,1%	,0%	1,0%	,0%	35,7%	12,2%	100,0%
		Stolpčni %	9,1%	,0%	20,7%	7,0%	,0%	11,4%	7,5%	17,1%	27,3%	,0%	100,0%	,0%	8,1%	6,3%	9,7%
Skupaj	N=	22	9	111	57	12	70	53	35	11	5	1	4	434	190	1014	
	Vrstični %	2,2%	,9%	10,9%	5,6%	1,2%	6,9%	5,2%	3,5%	1,1%	,5%	,1%	,4%	42,8%	18,7%	100,0%	
	Stolpčni %	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	

Tabela Č.13: Izobrazba 2008

		Katero stranko bi volil?											Ne bi volil ne vem		Skupaj
		DESUS	LDS	SLS	SNS	SDS	NSI	SD	ZARES	LIPA	drugo				
izobrazba	Oš	N=	26	21	18	16	28	14	32	3	1	0	99	50	308
		Vrstični %	8,4%	6,8%	5,8%	5,2%	9,1%	4,5%	10,4%	1,0%	,3%	,0%	32,1%	16,2%	100,0%
		Stolpčni %	34,2%	25,6%	30,5%	19,8%	17,6%	46,7%	18,6%	4,1%	10,0%	,0%	26,4%	25,5%	23,3%
	SS	N=	44	47	31	58	100	12	86	40	7	4	230	101	760
		Vrstični %	5,8%	6,2%	4,1%	7,6%	13,2%	1,6%	11,3%	5,3%	,9%	,5%	30,3%	13,3%	100,0%
		Stolpčni %	57,9%	57,3%	52,5%	71,6%	62,9%	40,0%	50,0%	54,8%	70,0%	57,1%	61,3%	51,5%	57,6%
	VŠ,UN	N=	5	14	10	7	30	4	53	29	2	3	45	45	247
		Vrstični %	2,0%	5,7%	4,0%	2,8%	12,1%	1,6%	21,5%	11,7%	,8%	1,2%	18,2%	18,2%	100,0%
		Stolpčni %	6,6%	17,1%	16,9%	8,6%	18,9%	13,3%	30,8%	39,7%	20,0%	42,9%	12,0%	23,0%	18,7%
	99,00	N=	1	0	0	0	1	0	1	1	0	0	1	0	5
		Vrstični %	20,0%	,0%	,0%	,0%	20,0%	,0%	20,0%	20,0%	,0%	,0%	20,0%	,0%	100,0%
		Stolpčni %	1,3%	,0%	,0%	,0%	,6%	,0%	,6%	1,4%	,0%	,0%	,3%	,0%	,4%
Skupaj	N=	76	82	59	81	159	30	172	73	10	7	375	196	1320	
	Vrstični %	5,8%	6,2%	4,5%	6,1%	12,0%	2,3%	13,0%	5,5%	,8%	,5%	28,4%	14,8%	100,0%	
	Stolpčni %	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	

Vir: SJM 2008/1, n=1320

Tabela Č.14: Tip krajevne skupnosti 1992

		V3.22 ZAMISLITE SI, DA BI BILE VOLITVE NASLEDNJI TEDEN. ZA KATERO STRANKO OZ. ZA KANDIDATA KATERE STRANKE BI VOLILI? (Možen je le en odgovor)														Skupaj		
		DS	KS	LDS	LS	SDZ - NDS	SDU	SDZS	SSS	SLS	SKD	SDP	ZS	ne bi šel	drugo		ne vem	
Tip krajevne skupnosti	mestna	N=	38	3	40	8	3	0	10	5	5	8	22	21	22	20	165	370
		Vrstični %	10,3%	,8%	10,8%	2,2%	,8%	,0%	2,7%	1,4%	1,4%	2,2%	5,9%	5,7%	5,9%	5,4%	44,6%	100,0%
		Stolpčni %	48,7%	23,1%	43,5%	47,1%	50,0%	,0%	37,0%	55,6%	23,8%	14,5%	31,9%	31,8%	27,2%	71,4%	34,2%	35,3%
	primestna	N=	14	2	22	4	1	0	5	1	2	7	20	13	30	2	95	218
		Vrstični %	6,4%	,9%	10,1%	1,8%	,5%	,0%	2,3%	,5%	,9%	3,2%	9,2%	6,0%	13,8%	,9%	43,6%	100,0%
		Stolpčni %	17,9%	15,4%	23,9%	23,5%	16,7%	,0%	18,5%	11,1%	9,5%	12,7%	29,0%	19,7%	37,0%	7,1%	19,7%	20,8%
	vaška	N=	26	8	30	5	2	5	12	3	14	40	27	32	29	6	222	461
		Vrstični %	5,6%	1,7%	6,5%	1,1%	,4%	1,1%	2,6%	,7%	3,0%	8,7%	5,9%	6,9%	6,3%	1,3%	48,2%	100,0%
		Stolpčni %	33,3%	61,5%	32,6%	29,4%	33,3%	100,0%	44,4%	33,3%	66,7%	72,7%	39,1%	48,5%	35,8%	21,4%	46,1%	43,9%
Skupaj	N=	78	13	92	17	6	5	27	9	21	55	69	66	81	28	482	1049	
	Vrstični %	7,4%	1,2%	8,8%	1,6%	,6%	,5%	2,6%	,9%	2,0%	5,2%	6,6%	6,3%	7,7%	2,7%	45,9%	100,0%	
	Stolpčni %	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	

Tabela Č.15: Tip krajevne skupnosti 1996

		DENIMO, DA BI BILE NASLEDNJO NEDELJO VOL														Skupaj	
		DS	DESUS	LDS	SLS	SNS	SDS	SKD	ZLSD	ZS	SND	LS	druge	ne vem	ne bi šel		
Tip krajevne skupnosti	mesna	N=	12	5	47	13	5	24	18	15	4	2	0	1	146	82	374
		Vrstični %	3,2%	1,3%	12,6%	3,5%	1,3%	6,4%	4,8%	4,0%	1,1%	,5%	,0%	,3%	39,0%	21,9%	100,0%
		Stolpčni %	54,5%	62,5%	42,7%	23,2%	41,7%	34,8%	34,0%	42,9%	36,4%	40,0%	,0%	25,0%	33,6%	43,2%	37,0%
	primestna	N=	0	1	22	11	2	13	8	9	3	0	1	0	81	25	176
		Vrstični %	,0%	,6%	12,5%	6,3%	1,1%	7,4%	4,5%	5,1%	1,7%	,0%	,6%	,0%	46,0%	14,2%	100,0%
		Stolpčni %	,0%	12,5%	20,0%	19,6%	16,7%	18,8%	15,1%	25,7%	27,3%	,0%	100,0%	,0%	18,7%	13,2%	17,4%
	vaška	N=	10	2	41	32	5	32	27	11	4	3	0	3	207	83	460
		Vrstični %	2,2%	,4%	8,9%	7,0%	1,1%	7,0%	5,9%	2,4%	,9%	,7%	,0%	,7%	45,0%	18,0%	100,0%
		Stolpčni %	45,5%	25,0%	37,3%	57,1%	41,7%	46,4%	50,9%	31,4%	36,4%	60,0%	,0%	75,0%	47,7%	43,7%	45,5%
Skupaj	N=	22	8	110	56	12	69	53	35	11	5	1	4	434	190	1010	
	Vrstični %	2,2%	,8%	10,9%	5,5%	1,2%	6,8%	5,2%	3,5%	1,1%	,5%	,1%	,4%	43,0%	18,8%	100,0%	
	Stolpčni %	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	

Tabela Č.16: Tip krajevne skupnosti 2004

		NASLEDNJO NEDELJO BI VOLILI											Total	
		DESUS	LDS	NSI	SLS	SMS	SNS	SDS	ZLSD	SJN	druge stranko	ne vem		b.o.
VAS	N=	4	50	43	20	3	11	45	16	3	3	142	56	396
	Vrstični	1,0%	12,6%	10,9%	5,1%	,8%	2,8%	11,4%	4,0%	,8%	,8%	35,9%	14,1%	100,0%
	Stolpčni	50,0%	33,3%	43,4%	80,0%	27,3%	42,3%	40,5%	21,3%	30,0%	20,0%	43,8%	38,9%	39,7%
KRAJ	N=	4	52	30	2	8	9	41	34	3	7	109	48	347
	Vrstični	1,2%	15,0%	8,6%	,6%	2,3%	2,6%	11,8%	9,8%	,9%	2,0%	31,4%	13,8%	100,0%
	Stolpčni	50,0%	34,7%	30,3%	8,0%	72,7%	34,6%	36,9%	45,3%	30,0%	46,7%	33,6%	33,3%	34,8%
MESTO	N=	0	48	26	3	0	6	25	25	4	5	73	40	255
	Vrstični	,0%	18,8%	10,2%	1,2%	,0%	2,4%	9,8%	9,8%	1,6%	2,0%	28,6%	15,7%	100,0%
	Stolpčni	,0%	32,0%	26,3%	12,0%	,0%	23,1%	22,5%	33,3%	40,0%	33,3%	22,5%	27,8%	25,6%
Total	N=	8	150	99	25	11	26	111	75	10	15	324	144	998
	Vrstični	,8%	15,0%	9,9%	2,5%	1,1%	2,6%	11,1%	7,5%	1,0%	1,5%	32,5%	14,4%	100,0%
	Stolpčni	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%

$H_i^2 = 50,524$ Cramer's $V = 0,159$ (sig < 0,0005), $C = 0,220$ (sig < 0,0005);

Vir: SJM 2004/1, n=998

Tabela Č.17: Tip krajevne skupnosti 2008

		volilna izbira											Total		
		DeSUS	LDS	SLS	SNS	SDS	NSi	SD	Zares	Lipa	Drugo	Ne bi		Ne vem	
Tip krajevnega okolja:	mestno	N=	33	37	17	25	50	7	79	33	5	4	146	58	494
		Vrstični %	6,7%	7,5%	3,4%	5,1%	10,1%	1,4%	16,0%	6,7%	1,0%	,8%	29,6%	11,7%	100,0%
		Stolpčni %	44,0%	45,1%	28,8%	30,9%	31,4%	23,3%	46,2%	45,8%	50,0%	57,1%	39,1%	29,9%	37,6%
	primest	N=	15	12	5	14	29	3	39	17	4	0	54	36	228
		Vrstični %	6,6%	5,3%	2,2%	6,1%	12,7%	1,3%	17,1%	7,5%	1,8%	,0%	23,7%	15,8%	100,0%
		Stolpčni %	20,0%	14,6%	8,5%	17,3%	18,2%	10,0%	22,8%	23,6%	40,0%	,0%	14,5%	18,6%	17,4%
	vaško	N=	27	33	37	42	80	20	53	22	1	3	173	100	591
		Vrstični %	4,6%	5,6%	6,3%	7,1%	13,5%	3,4%	9,0%	3,7%	,2%	,5%	29,3%	16,9%	100,0%
		Stolpčni %	36,0%	40,2%	62,7%	51,9%	50,3%	66,7%	31,0%	30,6%	10,0%	42,9%	46,4%	51,5%	45,0%
Skupaj	N=	75	82	59	81	159	30	171	72	10	7	373	194	1313	
	Vrstični %	5,7%	6,2%	4,5%	6,2%	12,1%	2,3%	13,0%	5,5%	,8%	,5%	28,4%	14,8%	100,0%	
	Stolpčni %	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	

$Hi^2 = 57,896$, Cramer's $V = 0,148$ (sig < 0,0005), $C = 0,231$ (sig < 0,0005);

Vir: SJM 2008/1, n=1313

Tabela Č.18: Zaupanje državnemu zboru 1996

		DENIMO, DA BI BILE NASLEDNJO NEDELJO VOL													Skupaj		
		DS	DESUS	LDS	SLS	SNS	SDS	SKD	ZLSD	ZS	SND	LS	druge	ne vem		ne bi šel	
Zaupanje državnemu zboru	nič	N=	6	3	23	22	3	28	10	10	4	4	1	1	152	85	352
		Vrstični %	1,7%	,9%	6,5%	6,3%	,9%	8,0%	2,8%	2,8%	1,1%	1,1%	,3%	,3%	43,2%	24,1%	100,0%
		Stolpčni %	30,0%	37,5%	21,1%	40,0%	27,3%	40,0%	21,3%	29,4%	40,0%	80,0%	100,0%	33,3%	39,8%	50,3%	38,1%
	malo	N=	11	5	57	27	7	30	32	16	5	1	0	2	189	79	461
		Vrstični %	2,4%	1,1%	12,4%	5,9%	1,5%	6,5%	6,9%	3,5%	1,1%	,2%	,0%	,4%	41,0%	17,1%	100,0%
		Stolpčni %	55,0%	62,5%	52,3%	49,1%	63,6%	42,9%	68,1%	47,1%	50,0%	20,0%	,0%	66,7%	49,5%	46,7%	49,9%
	precej	N=	3	0	25	5	1	9	4	5	1	0	0	0	32	5	90
		Vrstični %	3,3%	,0%	27,8%	5,6%	1,1%	10,0%	4,4%	5,6%	1,1%	,0%	,0%	,0%	35,6%	5,6%	100,0%
		Stolpčni %	15,0%	,0%	22,9%	9,1%	9,1%	12,9%	8,5%	14,7%	10,0%	,0%	,0%	,0%	8,4%	3,0%	9,7%
	v celoti	N=	0	0	4	1	0	3	1	3	0	0	0	0	9	0	21
		Vrstični %	,0%	,0%	19,0%	4,8%	,0%	14,3%	4,8%	14,3%	,0%	,0%	,0%	,0%	42,9%	,0%	100,0%
		Stolpčni %	,0%	,0%	3,7%	1,8%	,0%	4,3%	2,1%	8,8%	,0%	,0%	,0%	,0%	2,4%	,0%	2,3%
Skupaj	N=	20	8	109	55	11	70	47	34	10	5	1	3	382	169	924	
	Vrstični %	2,2%	,9%	11,8%	6,0%	1,2%	7,6%	5,1%	3,7%	1,1%	,5%	,1%	,3%	41,3%	18,3%	100,0%	
	Stolpčni %	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	

Tabela Č.19: Zaupanje državnemu zboru 2000

		ZA KATERO STRANKO PA BI ZDAJ VOLILI?											Skupaj	
		DESUS	LDS	NSI	SNS	SLS+SKD	SDS	SMS	ZLSD	ZS	ne vem	b.o.		
Zaupanje državnemu zboru	sploh nič	N=	6	62	13	12	3	26	12	12	1	1	135	283
		Vrstični %	2,1%	21,9%	4,6%	4,2%	1,1%	9,2%	4,2%	4,2%	,4%	,4%	47,7%	100,0%
		Stolpčni %	25,0%	19,0%	25,5%	54,5%	11,5%	30,2%	25,0%	16,4%	20,0%	25,0%	35,9%	27,2%
	le malo	N=	8	148	28	9	17	44	30	30	4	3	179	500
		Vrstični %	1,6%	29,6%	5,6%	1,8%	3,4%	8,8%	6,0%	6,0%	,8%	,6%	35,8%	100,0%
		Stolpčni %	33,3%	45,3%	54,9%	40,9%	65,4%	51,2%	62,5%	41,1%	80,0%	75,0%	47,6%	48,0%
	precej	N=	9	102	9	0	6	14	6	28	0	0	57	231
		Vrstični %	3,9%	44,2%	3,9%	,0%	2,6%	6,1%	2,6%	12,1%	,0%	,0%	24,7%	100,0%
		Stolpčni %	37,5%	31,2%	17,6%	,0%	23,1%	16,3%	12,5%	38,4%	,0%	,0%	15,2%	22,2%
	v celoti	N=	1	15	1	1	0	2	0	3	0	0	5	28
		Vrstični %	3,6%	53,6%	3,6%	3,6%	,0%	7,1%	,0%	10,7%	,0%	,0%	17,9%	100,0%
		Stolpčni %	4,2%	4,6%	2,0%	4,5%	,0%	2,3%	,0%	4,1%	,0%	,0%	1,3%	2,7%
Skupaj	N=	24	327	51	22	26	86	48	73	5	4	376	1042	
	Vrstični %	2,3%	31,4%	4,9%	2,1%	2,5%	8,3%	4,6%	7,0%	,5%	,4%	36,1%	100,0%	
	Stolpčni %	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	

Tabela Č.20: Zaupanje državnemu zboru 2004

		NASLEDNJO NEDELJO BI VOLILI											Total	
		DESUS	LDS	NSI	SLS	SMS	SNS	SDS	ZLSD	SJN	druga stranko	ne vem		b.o.
ne	N=	3	25	34	11	5	9	41	7	4	8	114	62	323
	Vrstični %	,9%	7,7%	10,5%	3,4%	1,5%	2,8%	12,7%	2,2%	1,2%	2,5%	35,3%	19,2%	100,0%
	Stolpčni %	37,5%	16,6%	34,3%	44,0%	45,5%	34,6%	36,9%	9,3%	40,0%	53,3%	35,0%	44,9%	32,5%
niti-niti	N=	2	70	44	11	4	10	45	48	6	5	139	46	430
	Vrstični %	,5%	16,3%	10,2%	2,6%	,9%	2,3%	10,5%	11,2%	1,4%	1,2%	32,3%	10,7%	100,0%
	Stolpčni %	25,0%	46,4%	44,4%	44,0%	36,4%	38,5%	40,5%	64,0%	60,0%	33,3%	42,6%	33,3%	43,2%
zaupam	N=	3	55	18	3	2	7	22	20	0	2	56	21	209
	Vrstični %	1,4%	26,3%	8,6%	1,4%	1,0%	3,3%	10,5%	9,6%	,0%	1,0%	26,8%	10,0%	100,0%
	Stolpčni %	37,5%	36,4%	18,2%	12,0%	18,2%	26,9%	19,8%	26,7%	,0%	13,3%	17,2%	15,2%	21,0%
ne vem	N=	0	1	3	0	0	0	3	0	0	0	17	9	33
	Vrstični %	,0%	3,0%	9,1%	,0%	,0%	,0%	9,1%	,0%	,0%	,0%	51,5%	27,3%	100,0%
	Stolpčni %	,0%	,7%	3,0%	,0%	,0%	,0%	2,7%	,0%	,0%	,0%	5,2%	6,5%	3,3%
Total	N=	8	151	99	25	11	26	111	75	10	15	326	138	995
	Vrstični %	,8%	15,2%	9,9%	2,5%	1,1%	2,6%	11,2%	7,5%	1,0%	1,5%	32,8%	13,9%	100,0%
	Stolpčni %	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%

$Hi^2 = 94,079$, Cramer's $V = 0,178$ (sig < 0,0005), $C = 0,294$ (sig < 0,0005);

Vir: SJM 2004/1, n=995

Tabela Č.21: Zaupanje državnemu zboru 2008

		Katero stranko bi volil?											Total		
		DESUS	LDS	SLS	SNS	SDS	NSI	SD	ZARES	LIPA	drugo	se ne nanaša		ne vem	
Državni zbor	v celoti zaupam	N=	5	4	2	2	2	1	4	0	0	0	6	3	29
		Vrstični %	17,2%	13,8%	6,9%	6,9%	6,9%	3,4%	13,8%	,0%	,0%	,0%	20,7%	10,3%	100,0%
		Stolpčni %	6,6%	4,9%	3,4%	2,5%	1,3%	3,3%	2,3%	,0%	,0%	,0%	1,6%	1,5%	2,2%
	zaupam	N=	36	39	29	32	101	19	76	29	4	2	109	83	559
		Vrstični %	6,4%	7,0%	5,2%	5,7%	18,1%	3,4%	13,6%	5,2%	,7%	,4%	19,5%	14,8%	100,0%
		Stolpčni %	47,4%	48,1%	49,2%	39,5%	63,5%	63,3%	44,2%	39,7%	40,0%	28,6%	29,3%	42,6%	42,5%
	ne zaupam	N=	29	28	26	39	44	9	75	39	5	3	190	71	558
		Vrstični %	5,2%	5,0%	4,7%	7,0%	7,9%	1,6%	13,4%	7,0%	,9%	,5%	34,1%	12,7%	100,0%
		Stolpčni %	38,2%	34,6%	44,1%	48,1%	27,7%	30,0%	43,6%	53,4%	50,0%	42,9%	51,1%	36,4%	42,4%
	sploh ne	N=	3	6	1	5	5	1	14	5	1	2	45	17	105
		Vrstični %	2,9%	5,7%	1,0%	4,8%	4,8%	1,0%	13,3%	4,8%	1,0%	1,9%	42,9%	16,2%	100,0%
		Stolpčni %	3,9%	7,4%	1,7%	6,2%	3,1%	3,3%	8,1%	6,8%	10,0%	28,6%	12,1%	8,7%	8,0%
	ne vem	N=	3	4	1	3	7	0	3	0	0	0	22	21	64
		Vrstični %	4,7%	6,3%	1,6%	4,7%	10,9%	,0%	4,7%	,0%	,0%	,0%	34,4%	32,8%	100,0%
		% Stolpčni %	3,9%	4,9%	1,7%	3,7%	4,4%	,0%	1,7%	,0%	,0%	,0%	5,9%	10,8%	4,9%
Skupaj	N=	76	81	59	81	159	30	172	73	10	7	372	195	1315	
	Vrstični %	5,8%	6,2%	4,5%	6,2%	12,1%	2,3%	13,1%	5,6%	,8%	,5%	28,3%	14,8%	100,0%	
	Stolpčni %	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	

$Hi^2 = 120,613$, Cramer's $V = 0,151$ (sig < 0,0005), $C = 0,290$ (sig < 0,0005);

Vir: SJM 2008/1, n=1315

Tabela Č.22: Zaupanje vladi 1996

		DENIMO, DA BI BILE NASLEDNJO NEDELJO VOL														Skupaj	
		DS	DESUS	LDS	SLS	SNS	SDS	SKD	ZLSD	ZS	SND	LS	druge	ne vem	ne bi šel		
Zaupanje vladi Republike Slovenije	nič	N=	1	3	9	16	2	24	6	3	4	3	0	0	70	48	189
		Vrstični %	,5%	1,6%	4,8%	8,5%	1,1%	12,7%	3,2%	1,6%	2,1%	1,6%	,0%	,0%	37,0%	25,4%	100,0%
		Stolpčni %	5,0%	33,3%	8,2%	28,6%	18,2%	34,3%	11,8%	8,8%	36,4%	60,0%	,0%	,0%	18,5%	27,3%	20,2%
	malo	N=	12	3	31	30	6	30	29	17	3	1	0	2	197	97	458
		Vrstični %	2,6%	,7%	6,8%	6,6%	1,3%	6,6%	6,3%	3,7%	,7%	,2%	,0%	,4%	43,0%	21,2%	100,0%
		Stolpčni %	60,0%	33,3%	28,2%	53,6%	54,5%	42,9%	56,9%	50,0%	27,3%	20,0%	,0%	50,0%	52,0%	55,1%	48,9%
	precej	N=	5	3	55	9	2	14	13	9	4	1	1	2	85	28	231
		Vrstični %	2,2%	1,3%	23,8%	3,9%	,9%	6,1%	5,6%	3,9%	1,7%	,4%	,4%	,9%	36,8%	12,1%	100,0%
		Stolpčni %	25,0%	33,3%	50,0%	16,1%	18,2%	20,0%	25,5%	26,5%	36,4%	20,0%	100,0%	50,0%	22,4%	15,9%	24,7%
	v celoti	N=	2	0	15	1	1	2	3	5	0	0	0	0	27	3	59
		Vrstični %	3,4%	,0%	25,4%	1,7%	1,7%	3,4%	5,1%	8,5%	,0%	,0%	,0%	,0%	45,8%	5,1%	100,0%
		Stolpčni %	10,0%	,0%	13,6%	1,8%	9,1%	2,9%	5,9%	14,7%	,0%	,0%	,0%	,0%	7,1%	1,7%	6,3%
Skupaj	N=	20	9	110	56	11	70	51	34	11	5	1	4	379	176	937	
	Vrstični %	2,1%	1,0%	11,7%	6,0%	1,2%	7,5%	5,4%	3,6%	1,2%	,5%	,1%	,4%	40,4%	18,8%	100,0%	
	Stolpčni %	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	

Tabela Č.23: Zaupanje vladi 2004

	NASLEDNJO NEDELJO BI VOLILI												Total	
	DESUS	LDS	NSI	SLS	SMS	SNS	SDS	ZLSD	SJN	drugo stranko	ne vem	b.o.		
ne zaupa	N=	2	19	39	11	3	14	53	12	5	8	105	61	332
	Vrstični %	,6%	5,7%	11,7%	3,3%	,9%	4,2%	16,0%	3,6%	1,5%	2,4%	31,6%	18,4%	100,0%
	Stolpčni %	40,0%	25,7%	49,4%	47,8%	50,0%	66,7%	56,4%	26,1%	71,4%	57,1%	41,3%	56,5%	45,4%
nit-niti	N=	3	53	37	10	3	7	40	34	2	6	126	38	359
	Vrstični %	,8%	14,8%	10,3%	2,8%	,8%	1,9%	11,1%	9,5%	,6%	1,7%	35,1%	10,6%	100,0%
	Stolpčni %	60,0%	71,6%	46,8%	43,5%	50,0%	33,3%	42,6%	73,9%	28,6%	42,9%	49,6%	35,2%	49,1%
ne vem	N=	0	2	3	2	0	0	1	0	0	0	23	9	40
	Vrstični %	,0%	5,0%	7,5%	5,0%	,0%	,0%	2,5%	,0%	,0%	,0%	57,5%	22,5%	100,0%
	Stolpčni %	,0%	2,7%	3,8%	8,7%	,0%	,0%	1,1%	,0%	,0%	,0%	9,1%	8,3%	5,5%
Total	N=	5	74	79	23	6	21	94	46	7	14	254	108	731
	Vrstični %	,7%	10,1%	10,8%	3,1%	,8%	2,9%	12,9%	6,3%	1,0%	1,9%	34,7%	14,8%	100,0%
	% Stolpčni %	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%

$Hi^2 = 59,218$, Cramer's $V = 0,201$ (sig < 0,0005), $C = 0,274$ (sig < 0,0005);

Vir: SJM 2004/1, n=731

Tabela Č.24: Zaupanje vladi 2008

	Katero stranko bi volil?												Total	
	DESUS	LDS	SLS	SNS	SDS	NSI	SD	ZARES	LIPA	drugo	se ne nanaša	ne vem		
v celoti zaupa	N=	1	5	2	0	7	2	0	0	0	0	1	4	22
	Vrstični %	4,5%	22,7%	9,1%	,0%	31,8%	9,1%	,0%	,0%	,0%	,0%	4,5%	18,2%	100,0%
	Stolpčni %	1,3%	6,1%	3,4%	,0%	4,4%	6,7%	,0%	,0%	,0%	,0%	,3%	2,0%	1,7%
zaupa m	N=	32	32	33	23	113	18	53	22	4	2	90	78	500
	Vrstični %	6,4%	6,4%	6,6%	4,6%	22,6%	3,6%	10,6%	4,4%	,8%	,4%	18,0%	15,6%	100,0%
	Stolpčni %	42,1%	39,0%	55,9%	28,4%	71,5%	60,0%	31,2%	30,6%	40,0%	28,6%	24,2%	39,8%	38,1%
ne zaupa	N=	33	38	22	42	30	7	83	36	5	5	200	73	574
	Vrstični %	5,7%	6,6%	3,8%	7,3%	5,2%	1,2%	14,5%	6,3%	,9%	,9%	34,8%	12,7%	100,0%
	Stolpčni %	43,4%	46,3%	37,3%	51,9%	19,0%	23,3%	48,8%	50,0%	50,0%	71,4%	53,8%	37,2%	43,7%
sploh ne	N=	6	6	2	13	5	2	30	13	1	0	63	27	168
	Vrstični %	3,6%	3,6%	1,2%	7,7%	3,0%	1,2%	17,9%	7,7%	,6%	,0%	37,5%	16,1%	100,0%
	Stolpčni %	7,9%	7,3%	3,4%	16,0%	3,2%	6,7%	17,6%	18,1%	10,0%	,0%	16,9%	13,8%	12,8%
ne vem	N=	4	1	0	3	3	1	4	1	0	0	18	14	49
	Vrstični %	8,2%	2,0%	,0%	6,1%	6,1%	2,0%	8,2%	2,0%	,0%	,0%	36,7%	28,6%	100,0%
	Stolpčni %	5,3%	1,2%	,0%	3,7%	1,9%	3,3%	2,4%	1,4%	,0%	,0%	4,8%	7,1%	3,7%
Total	N=	76	82	59	81	158	30	170	72	10	7	372	196	1313
	Vrstični %	5,8%	6,2%	4,5%	6,2%	12,0%	2,3%	12,9%	5,5%	,8%	,5%	28,3%	14,9%	100,0%
	Stolpčni %	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%

$Hi^2 = 199,261$, Cramer's $V = 0,195$ (sig < 0,0005), $C = 0,363$ (sig < 0,0005);

Vir: SJM 2008/1, n=1313

Tabela Č.25: Zaupanje političnim strankam 1996

		DENIMO, DA BI BILE NASLEDNJO NEDELJO VOL														Skupaj	
		DS	DESUS	LDS	SLS	SNS	SDS	SKD	ZLSD	ZS	SND	LS	druge	ne vem	ne bi šel		
Zaupanje političnim strankam	nič	N=	13	4	44	28	6	35	14	16	7	3	1	2	216	128	517
		Vrstični %	2,5%	,8%	8,5%	5,4%	1,2%	6,8%	2,7%	3,1%	1,4%	,6%	,2%	,4%	41,8%	24,8%	100,0%
		Stolpčni %	65,0%	50,0%	40,0%	49,1%	54,5%	50,7%	28,0%	48,5%	70,0%	60,0%	100,0%	50,0%	55,5%	71,1%	54,6%
	malo	N=	6	4	61	24	5	28	30	14	3	2	0	2	157	49	385
		Vrstični %	1,6%	1,0%	15,8%	6,2%	1,3%	7,3%	7,8%	3,6%	,8%	,5%	,0%	,5%	40,8%	12,7%	100,0%
		Stolpčni %	30,0%	50,0%	55,5%	42,1%	45,5%	40,6%	60,0%	42,4%	30,0%	40,0%	,0%	50,0%	40,4%	27,2%	40,7%
	precej	N=	0	0	4	5	0	5	5	2	0	0	0	0	14	3	38
		Vrstični %	,0%	,0%	10,5%	13,2%	,0%	13,2%	13,2%	5,3%	,0%	,0%	,0%	,0%	36,8%	7,9%	100,0%
		Stolpčni %	,0%	,0%	3,6%	8,8%	,0%	7,2%	10,0%	6,1%	,0%	,0%	,0%	,0%	3,6%	1,7%	4,0%
	v celoti	N=	1	0	1	0	0	1	1	1	0	0	0	0	2	0	7
		Vrstični %	14,3%	,0%	14,3%	,0%	,0%	14,3%	14,3%	14,3%	,0%	,0%	,0%	,0%	28,6%	,0%	100,0%
		Stolpčni %	5,0%	,0%	,9%	,0%	,0%	1,4%	2,0%	3,0%	,0%	,0%	,0%	,0%	,5%	,0%	,7%
Skupaj	N=	20	8	110	57	11	69	50	33	10	5	1	4	389	180	947	
	Vrstični %	2,1%	,8%	11,6%	6,0%	1,2%	7,3%	5,3%	3,5%	1,1%	,5%	,1%	,4%	41,1%	19,0%	100,0%	
	Stolpčni %	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	

Tabela Č.26: Zaupanje političnim strankam 2008

		Katero stranko bi volil?												Total
		DESUS	LDS	SLS	SNS	SDS	NSI	SD	ZARE S	LIPA	drugo	se ne nanaša	ne vem	
v celoti zaupam	N=	1	2	1	1	0	0	0	0	0	0	1	1	7
	Vrstični	14,3%	28,6%	14,3%	14,3%	,0%	,0%	,0%	,0%	,0%	,0%	14,3%	14,3%	100,0%
	Stolpčni	1,3%	2,5%	1,7%	1,2%	,0%	,0%	,0%	,0%	,0%	,0%	,3%	,5%	,5%
zaupam	N=	22	27	16	16	50	10	40	14	1	1	43	44	284
	Vrstični	7,7%	9,5%	5,6%	5,6%	17,6%	3,5%	14,1%	4,9%	,4%	,4%	15,1%	15,5%	100,0%
	Stolpčni	28,9%	33,3%	27,1%	19,8%	31,6%	33,3%	23,3%	19,4%	10,0%	14,3%	11,6%	22,7%	21,6%
ne zaupam	N=	43	43	39	49	89	17	111	49	9	6	244	103	802
	Vrstični	5,4%	5,4%	4,9%	6,1%	11,1%	2,1%	13,8%	6,1%	1,1%	,7%	30,4%	12,8%	100,0%
	Stolpčni	56,6%	53,1%	66,1%	60,5%	56,3%	56,7%	64,5%	68,1%	90,0%	85,7%	65,6%	53,1%	61,1%
sploh ne zaupam	N=	7	7	1	10	14	2	17	8	0	0	65	31	162
	Vrstični	4,3%	4,3%	,6%	6,2%	8,6%	1,2%	10,5%	4,9%	,0%	,0%	40,1%	19,1%	100,0%
	Stolpčni	9,2%	8,6%	1,7%	12,3%	8,9%	6,7%	9,9%	11,1%	,0%	,0%	17,5%	16,0%	12,3%
ne vem	N=	3	2	2	5	5	1	4	1	0	0	19	15	57
	Vrstični	5,3%	3,5%	3,5%	8,8%	8,8%	1,8%	7,0%	1,8%	,0%	,0%	33,3%	26,3%	100,0%
	Stolpčni	3,9%	2,5%	3,4%	6,2%	3,2%	3,3%	2,3%	1,4%	,0%	,0%	5,1%	7,7%	4,3%
Total	N=	76	81	59	81	158	30	172	72	10	7	372	194	1312
	Vrstični	5,8%	6,2%	4,5%	6,2%	12,0%	2,3%	13,1%	5,5%	,8%	,5%	28,4%	14,8%	100,0%
	Stolpčni	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%

$H_i^2 = 89,537$, Cramer's $V = 0,131$ (sig < 0,0005), $C = 0,253$ (sig < 0,0005);

Vir: SJM 2008/1, n=1312